

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Інженерно-педагогічний факультет
Кафедра комп'ютерних технологій

Кваліфікаційна робота
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ
МЕДІАГРАМОТНОСТІ

Спеціальність 015 Професійна освіта
Спеціалізація 015.39 Цифрові технології
Освітньо-професійна програма
«Професійна освіта (Комп'ютерні технології)»

ВИКОНАЛА: здобувачка вищої освіти
освітнього рівня «магістр»
ПАВЛЮК Христина Іванівна

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
кандидат педагогічних наук, доцент
ОЖГА Михайло Михайлович

РЕЦЕНЗЕНТ:
Кандидат технічних наук,
доцент кафедри машинознавства і транспорту
ЗАГОРОДНІЙ Роман Іванович

Робота захищена з оцінкою:
Національна шкала _____

Кількість балів: ____ Оцінка: ECTS ____

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Інженерно-педагогічний факультет
Кафедра комп'ютерних технологій

ЗАВДАННЯ
ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТКИ

Павлюк Христини Іванівни

на тему:

«Методика навчання студентів фахових коледжів медіаграмотності»

Спеціальність: 015 Професійна освіта

Спеціалізація: 015.39 Цифрові технології

Освітня програма: Професійна освіта (Комп'ютерні технології)

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: кандидат педагогічних наук, доцент,

Ожга Михайло Михайлович

Термін подання студентом на кафедру роботи і супроводжувальних документів: до 05.12.2025 року

Зміст (перелік основних питань, які потрібно розкрити):

1. розглянути теоретичні основи формування медіаграмотності студентів коледжу;
2. розробити методику формування медіаграмотності в коледжі під час вивчення інформатики;
3. експериментально перевірити ефективність запропонованої методики формування медіаграмотності у коледжі.

Перелік додаткових матеріалізованих результатів роботи: розробка методичних матеріалів, конспекти занять, лекція, презентація, освітній блог.

Графік підготовки магістерської роботи до захисту

№пп	ПЕРЕЛІК РОБІТ	Термін виконання, I рік навчання	Термін виконання, II рік навчання	Відмітка наукового керівника
1.	Вибір теми, затвердження на засіданні кафедри та вибір керівника	Жовтень-листопад		Виконано
2.	Складання плану роботи і графіку її підготовки, узгодження з керівником	Листопад		Виконано
3.	Вивчення літературних і електронних джерел, збір та узагальнення фактів, даних	Листопад-грудень		Виконано
4.	Систематизація аналітичного матеріалу у вигляді розділу роботи. Розробка методики експерименту	Грудень-квітень		Виконано
5.	Проміжний контроль	Під час практики		Виконано
6.	Написання кваліфікаційної роботи відповідно до складеного змісту роботи, ознайомлення керівника з її першим варіантом	Під час практики	Під час практики	Виконано
7.	Корегування роботи, оформлення її згідно вимог, подання на зовнішнє рецензування		Листопад	Виконано
8.	Попередній захист роботи		Листопад	Виконано
9.	Подання кваліфікаційної роботи та супроводжуючих документів на кафедру		Початок грудня	Виконано
10.	Публічний захист магістерської роботи на засіданні Екзаменаційної комісії		За розкладом	

Графік узгоджено: 24.10.24 р.

Науковий керівник _____ М. М. Ожга

Виконавець кваліфікаційної роботи _____ Павлюк Х. І.

АНОТАЦІЯ

Павлюк Х. І. Методика навчання студентів фахових коледжів медіаграмотності: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» зі спеціальності 015 Професійна освіта, спеціалізація 015.39 Цифрові технології. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2025. 89 с.

У кваліфікаційній роботі обгрунтовано методику формування медіаграмотності у студентів при вивченні інформатики в коледжах. Розглянуто теоретичні основи формування медіаграмотності в студентів коледжу. Експериментально перевірено ефективність запропонованої методики.

Робота складається з 60 сторінок основного тексту, який включає 3 рисунки, та 6 додатків на 26 сторінках.

Ключові слова: Медіаграмотність, фейкова інформація, методика навчання, інтернет культура, перевірка інформації.

ANNOTATION

Pavliuk K. I. Methods for teaching media literacy to students at vocational colleges: qualification thesis for obtaining the educational degree of “Master” in the speciality 015 Vocational Education, specialisation 015.39 Digital Technologies. Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University. Ternopil, 2025. 89 p.

The master's thesis substantiates the methodology for developing media literacy in students studying computer science in colleges. It considers the theoretical foundations of developing media literacy in college students. The effectiveness of the proposed methodology has been experimentally verified.

The thesis consists of 60 pages of main text, which includes 3 figures, and 6 appendices on 26 pages.

Keywords: Media literacy, fake news, teaching methods, internet culture, fact-checking.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ	10
1.1. Роль медіаграмотності студентів в сучасних умовах розвитку суспільства	10
1.2. Місце інформатики в процесі формування медіаграмотності студентів	13
1.3. Педагогічні підходи та технології формування медіаграмотності студентів	15
Висновки до першого розділу	24
РОЗДІЛ 2. РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ІНФОРМАТИКИ	26
2.1. Особливості формування медіаграмотності у процесі вивчення інформатики	26
2.2. Методика формування медіаграмотності студентів на заняттях інформатики	38
2.3 Аналіз ефективності методики розвитку медіаграмотності	47
Висновки до другого розділу	57
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ.....	63

ВСТУП

Сучасне суспільство знаходиться на межі інформаційної революції де інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відіграють ключову роль в розвитку різних частин життя. Інформатизація навчального процесу стає невід'ємною частиною підготовки молодих людей до викликів сучасності. У цьому контексті формування медійної грамотності є необхідним для забезпечення ефективного навчання та виховання молодого покоління здатного критично оцінювати інформацію, захищатися від дезінформації і використовувати медіа інструменти для саморозвитку. Особливо важлива є роль викладачів інформатики які повинні не лише мати високий рівень медійної грамотності але й впроваджувати її у навчальний процес сприяючи всебічному розвитку студентів.

Актуальність теми. На сьогоднішній день, з дуже стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та відповідним інформаційно-технічним забезпеченням, постає доволі велика проблема – своєчасне формування і розвиток медіаграмотності у юного покоління, і найважливіше, викладачів. Якщо брати до уваги рівень володіння медіаграмотністю у викладачів навчальних закладів, то проблема значно масштабніша, оскільки в еру інформатизації абсолютно кожен викладач повинен вміти, знати і навчати медіаграмотності – незалежно від предмету, який викладається. Особливо це стосується викладачів з таких предметів, як інформатика, інформаційні технології, технології та інших.

Враховуючи стрімке зростання обміну інформацією, можна спостерігати прояви інформаційної нерівності – поділ суспільства на тих, хто отримує нову інформацію для власного розвитку та самоосвіти, і на тих, хто опиняється за межами прогресу і стає легкою жертвою маніпуляцій та негативного впливу через свою необізнаність. Виправити це може тільки розвиток медіа- та інформаційної грамотності (МІГ). За Авраменком О. та Усатюком Я. – «розвиток МІГ є ключовим фактором подолання інформаційної нерівності та забезпечення рівного доступу до інформаційних ресурсів для всіх верств населення» [2].

Розвиток медіаграмотності стає сьогодні потребою, а не опцією, як раніше. Це зумовлено дуже інтенсивною комп'ютеризацією абсолютно всіх областей життя, роботи, відпочинку. На сьогоднішній день комп'ютери стають все більш багатофункціональними, корисними для кожного завдяки безперервному розвитку технологій та програмного забезпечення, в тому числі й в освітньому процесі. Тому доволі важливо розвивати медіа- та інформаційну грамотність, оскільки там, де є багато можливостей (і для освіти), є багато загроз. Як зазначають Бойко М. та Воробйова А. – «збільшення доступу до ІКТ сприяє не лише підвищенню рівня освіти, але й створює нові виклики у сфері інформаційної безпеки та критичного мислення» [3].

Крім того, Глазиріна О. та Дика Н. підкреслюють важливість інтернет-гігієни та інтернет-безпеки як невід'ємних складових медіаграмотності, що забезпечують захист студентів від потенційно шкідливого контенту та кіберзагроз [Помилка! Джерело посилання не знайдено.]. Розинкевич Н. та Кравченко О. також наголошують на необхідності розвитку навичок критичного аналізу інформації серед студентів, що дозволяє їм ефективно орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі [7].

Таким чином, актуальність теми обумовлена необхідністю інтеграції медіаграмотності у навчальний процес з метою забезпечення всебічного розвитку студентів та підготовки їх до успішної адаптації в інформаційному суспільстві.

В аналізі цієї кваліфікаційної роботи буде розглядатись методика формування медіаграмотності студентів на заняттях інформатики, також опосередковано будуть розглядатись пов'язані теми, такі як: медіаграмотність викладачів, інтернет-гігієна, інтернет-безпека, критичний аналіз інформації авторів, а саме: Авраменко О., Усатюк Я., Бойко М., Воробйова А., Глазиріна О., Дика Н., Розинкевич Н., Кравченко О., та інших.

Така необхідність спонукає до удосконалення процесу вивчення медіаграмотності та обумовлює вибір теми дослідження: ***«Методика навчання студентів фахових коледжів медіаграмотності».***

Об'єктом дослідження є процес формування медіаграмотності у студентів коледжів.

Предметом дослідження є методика формування та розвитку медіаграмотності студентів коледжу на заняттях інформатики.

Мета дослідження: обґрунтувати методику формування та розвитку медіаграмотності студентів у процесі вивчення інформатики та перевірити її ефективність.

Поставлена мета потребує розв'язування таких **завдань**:

1. розглянути теоретичні основи формування медіаграмотності студентів коледжу;
2. розробити методику формування медіаграмотності в коледжі під час вивчення інформатики;
3. експериментально перевірити ефективність запропонованої методики формування медіаграмотності у коледжі.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, узагальнення літературних джерел і проєктування методичного забезпечення); емпіричні (педагогічне спостереження, анкетування, опитування, педагогічний експеримент).

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання розробленої методики формування медіаграмотності в студентів під час вивчення інформатики у практику педагогічних коледжів та інших закладів, що готують майбутніх педагогів.

Наукова новизна: полягає в удосконаленні методики навчання медіаграмотності студентів коледжу під час вивчення інформатики.

Апробація результатів дослідження. Участь у V Міжнародній конференції *«Моделі міждисциплінарних та міжгалузевих освітніх та освітньо-наукових програм в умовах воєнного стану: виклики та варіанти впровадження»* (м. Одеса, 10–12 жовтня 2025 року.). За результатами конференції опубліковано тези на тему: «Формування медіаграмотності студентів коледжу на заняттях інформатики» [Додаток А].

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ

1.1. Роль медіаграмотності студентів в сучасних умовах розвитку суспільства

Поняття «медіаграмотність» увійшло до наукового лексикону досить недавно, проте його значення зростає разом із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). У визначеннях різних дослідників та організацій медіаграмотність часто розглядається в тісному зв'язку з поняттям інформаційної грамотності, оскільки обидва терміни стосуються здатності ефективно працювати з інформацією в сучасному суспільстві.

Існують різні підходи до визначення поняття медіаграмотності. У програмі ЮНЕСКО «Інформація для всіх» (2021) медіаграмотність визначається разом з інформаційною грамотністю як сукупність знань, установок, умінь та навичок, які дозволяють отримувати доступ до інформації та знань, аналізувати, оцінювати, використовувати, створювати та поширювати їх з максимальною продуктивністю відповідно до законодавчих та етичних норм і з дотриманням прав людини [1]. Це визначення підкреслює комплексність медіаграмотності та її важливість у забезпеченні прав людини та етичного використання інформації.

На думку українських та зарубіжних експертів у галузі медіаосвіти, таких як А. В. Федоров, медіаграмотність передбачає розвиток активної та медіаграмотної особистості, здатної до сприйняття, створення, аналізу та оцінки медіатекстів, а також до розуміння соціокультурного та політичного контексту функціонування медіа в сучасному світі [2]. Життя такої людини у суспільстві та світі пов'язане з цивільною відповідальністю та здатністю адекватно реагувати на інформаційні виклики.

Сучасний світ перебуває в інформаційну епоху, де медіа відіграють ключову роль у формуванні суспільної думки та впливі на індивідуальні рішення. У цьому контексті адекватне сприйняття та правильне ставлення до інформаційного потоку є важливою складовою медіаграмотної особистості. Медіаграмотність стає ключовою компетентністю, оскільки людям потрібно адекватно реагувати на велику кількість інформації, яка надходить до них через

різноманітні медіа-канали [3]. Це особливо актуально для студентів коледжів, які активно використовують ІКТ у навчальному процесі та повсякденному житті.

Історичний розвиток концепції медіаграмотності свідчить про поступове визнання важливості умінь і навичок, пов'язаних з використанням медіа. Перші згадки про концепцію медіаграмотності з'явилися на початку XX століття, коли масові комунікації стали все більш поширеними. У цей період акцент робився на розвитку навичок читання, письма та розуміння текстів. Масова комунікація, зокрема газетні та радіомовлення, створили потребу в нових формах грамотності, що дозволяли людям ефективно сприймати інформацію з різних джерел.

У 1960-1970-х роках почало формуватися усвідомлення важливості критичного мислення щодо медіа, зокрема вивчення впливу масових медіа на суспільство та індивідуума [4]. Дослідники почали аналізувати, як реклама, політична пропаганда та інші форми медіа можуть впливати на формування громадської думки та поведінку людей. Цей період характеризується появою концепцій, що акцентують увагу на необхідності розвитку критичних навичок для аналізу медійного контенту.

У 1980-1990-х роках поняття медіаграмотності стало активно обговорюватися в середовищі педагогів, дослідників і громадських організацій, що призвело до розробки методик та програм для навчання медіаграмотності в освітніх закладах [5]. Цей період характеризується зростанням уваги до інтеграції медіаграмотності в освітній процес як необхідної складової сучасної освіти. Поява комп'ютерних технологій і цифрових медіа ще більше підсилює потребу в систематичному підході до формування медіаграмотності серед студентів.

Початок XXI століття відзначився експансією медіа та поширенням цифрових технологій, що створило нові виклики для медіаграмотності, такі як розповсюдження фейкових новин та цифровий недобропорядок [6]. Сучасна концепція медіаграмотності охоплює не лише навички роботи з традиційними медіа, такими як преса та телебачення, але й уміння критично мислити, аналізувати та створювати контент у цифровому середовищі. Вона також

включає етичні аспекти використання медіа та підвищення культури споживання медійного контенту [7].

У сучасному цифровому суспільстві концепція медіаграмотності відіграє ключову роль у розвитку освіти, культури та громадянського суспільства.

Основні аспекти сучасної медіаграмотності включають:

Цифрові технології. Зростання використання цифрових медіа та інтернету ставить перед суспільством нові завдання у галузі медіаграмотності. Сучасні користувачі повинні розуміти різноманітні цифрові інструменти, платформи та технології, а також вміти використовувати їх ефективно та безпечно [8]. Це включає знання про різні соціальні мережі, онлайн-платформи, цифрові комунікаційні засоби та інші технології, що активно використовуються у сучасному світі.

Критичне мислення. Спроможність аналізувати, оцінювати та критично ставитися до медійного контенту стає все важливішою у сучасному світі. Люди повинні бути здатні розрізняти правдиву інформацію від фейкових новин, розуміти маніпулятивні техніки медіа та критично оцінювати джерела інформації [9]. Це навичка, яка дозволяє уникнути інформаційного перевантаження та забезпечує захист від дезінформації.

Культура створення контенту. Завдяки широкому доступу до цифрових засобів створення контенту, сучасні користувачі мають можливість власного творчого виразу. Однак для цього потрібні навички ефективного використання різних медійних інструментів, а також знання основ дизайну та структурування інформації [10]. Це включає вміння створювати текстові, візуальні та аудіо матеріали, які відповідають сучасним стандартам якості та етики.

Етика та безпека в Інтернеті. Розуміння етичних аспектів використання медіа та заходів безпеки в Інтернеті є важливою складовою сучасної медіаграмотності. Люди повинні бути обізнані з питаннями конфіденційності даних, кібербезпеки, а також уміти визначати та уникати онлайн-загроз [11]. Це включає знання про захист особистих даних, безпечне користування паролями, а також розпізнавання та уникнення шкідливих програм та фішингових атак.

Громадянська участь та активізм. Медіаграмотність сприяє розвитку громадянської свідомості та активної участі в суспільному житті. Люди, які володіють навичками медіаграмотності, можуть ефективно висловлювати свою думку, взаємодіяти з іншими громадянами та впливати на суспільні процеси через різноманітні медійні платформи [12]. Це включає участь у онлайн-дискусіях, створення та поширення інформаційних кампаній, а також активне використання медіа для підтримки соціальних ініціатив.

Таким чином, сучасна медіаграмотність відображає потреби сучасного цифрового суспільства та включає широкий спектр навичок і компетенцій, необхідних для успішної адаптації до медійного середовища. В умовах швидкого розвитку технологій та зміни медійного ландшафту, розвиток медіаграмотності стає невід'ємною частиною освітнього процесу, сприяючи всебічному розвитку студентів та їхній готовності до викликів сучасності [13].

1.2. Місце інформатики в процесі формування медіаграмотності студентів

Медіаграмотність стає все більш важливою компетентністю в сучасному суспільстві, особливо в контексті швидкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. У навчальних програмах закладів передвищої освіти, включаючи коледжі, гімназії, та ін. інтеграція медіаграмотності в курс інформатики є актуальним завданням, яке відповідає потребам формування критично мислячої та інформаційно обізнаної особистості. Тому останнім часом, на заняттях інформатики запроваджуються різні запозичені методи та поради для покращення обізнаності медіаграмотності.

У коледжах роль медіаграмотності стає ще більш значущою. Студенти активно користуються різноманітними медіа та інформаційними ресурсами, тому важливо навчити їх критично оцінювати інформацію та відповідально використовувати цифрові технології.

В Україні медіаграмотність інтегрується в навчальну програму з інформатики. Згідно з Державним стандартом базової та повної загальної

середньої освіти, інформаційно-цифрова компетентність є однією з ключових [16]. Це означає, що здобувачі повинні вміти:

- шукати, аналізувати та критично оцінювати інформацію з різних джерел;
- розуміти принципи роботи медіа та інформаційних технологій;
- дотримуватися етичних норм та правил безпеки в цифровому середовищі.

Українські науковці наголошують на необхідності посилення медіаосвітнього компоненту в курсі інформатики. Зокрема, І. В. Ковальчук зазначає, що медіаграмотність сприяє формуванню критичного мислення та інформаційної культури здобувачів освіти [8]. Подібний контекст вживається багатьма авторами для розробки книг по дисципліні Інформатика.

Інформатика як навчальна дисципліна має значний потенціал для інтеграції медіаграмотності. Це можна реалізувати через:

- *тематичні розділи заняття*: включення тем, пов'язаних з медіаграмотністю, до навчальної програми з інформатики. Наприклад, розділи про безпеку в Інтернеті, інформаційну етику, захист персональних даних;

- *практичні завдання*: використання проєктної діяльності, де студенти створюють власні медіапроєкти (веб-сайти, блоги, презентації), аналізують медіаконтент та його вплив на аудиторію;

- *міждисциплінарний підхід*: співпраця з викладачами інших предметів для комплексного розгляду медіаграмотності, що сприяє глибшому розумінню студентами медіапроцесів.

Дослідження показують, що інтеграція медіаграмотності в курс інформатики підвищує ефективність навчання та мотивацію студентів [17]. Здобувачі освіти стають більш обізнаними про ризики та можливості цифрового середовища, розвивають навички критичного мислення та відповідального використання медіа. Це позитивно впливає на зацікавленість до знань стосовно медіаграмотності студентів коледжу.

Студенти коледжів повинні мати шанс отримати потрібний рівень медіаграмотності як частини підготовки громадянського суспільства. Такий

спосіб відповідає новим потребам освітньої політики і суспільства до підготовки інформаційно грамотного та критичного споживача інформації в медійно-освіченій спільноті. Для цих цілей доцільно впровадити предмет медіаграмотності для формування культури студента, покращення його конкурентоспроможності у світі цифрової освіти і виховання відповідального ставлення до медіа та рекламних технологій.

1.3. Педагогічні підходи та технології формування медіаграмотності студентів

Насамперед для початку розгляду педагогічних підходів та технологій в навчанні – потрібно визначити загальні методи та навчання медіаграмотності, які відомі на сьогоднішній день. Варто також зазначити, що саме формування медійної грамотності студентів є дуже важливою потребою вже, а не завданням, як раніше. Враховуючи темп розвитку інформаційних технологій і їх швидкість інтеграції в усі сфери життя – то медіаграмотність є важливою складовою розвитку.

В розрізі аналізу підходів на сьогодні розрізняють традиційні та інноваційні методи навчання для отримання кращого результату навчання, більш ефективного засвоєння матеріалу та розвитку критичного мислення студентів.

До традиційних підходів відносять: лекційно-семінарська система, використання друкованих матеріалів, інтерактивні методи, дискусії та дебати, рольові ігри і симуляції та інші.

Лекційно-семінарська система є головним традиційним підходом у навчанні на сьогоднішній день, який займає важливу роль у створення та формування базових знань студентів. Дана система поєднує в собі як лекційні заняття, де викладач використовує її для передачі нової інформації студентам, та семінари, на яких студенти отримують можливість обговорити та проаналізувати отримані знання, задати конструктивні питання та більше детально зрозуміти матеріал.

Лекції, як основний компонент цієї системи, забезпечують структуровано та систематизовано донести великий обсяг інформації поступово. У контексті

медіаграмотності лекції можуть охоплювати багато тем, до основних можна віднести, наприклад: історія розвитку медіа, основні теорії комунікації, принципи роботи сучасних медіа систем, ознайомитись з питаннями етики та законодавства в медіасфері. В свою чергу, вивчення історії медіа надає студентам розуміння розвитку та еволюції засобів масової інформації та пояснює їх вплив на суспільство.

Семінари, в свою чергу доповнюють лекції, та допомагають студентам отримати можливість активно підключатись до навчального процесу. Під час семінарських занять студенти можуть обговорювати актуальні медіа теми, детально аналізуючи конкретні приклади медіаконтенту, виконувати практичні завдання в реальному часі та імпровізувати. Як результат, це сприяє розвитку критичного мислення, допомагає набуту навичок аргументувати свою точку зору перед публікою та співпрацювати з однокласниками, що підвищує рівень колективної зацікавленості в темі.

Проте, сьогодні сучасні виклики для інформаційного суспільства вимагають використання не тільки традиційних методів навчання, а і їх оновлення або доповнення. Як зазначають науковці «цей підхід дієвий для формування базових знань, але його треба поєднувати з інтерактивними методами для збільшення участі студентів» [21]. З цим тяжко не погодитись, оскільки інтеграція інтерактивних навчальних технологій та методів навчання допомагає підвищувати мотивацію студентів та покращити процес навчання зробивши його більш динамічним та цікавим.

В лекційно-семінарській системі також використовуються наступні сучасні технології.

Мультимедійні презентації: використання візуальних матеріалів, аудіо та відео під час лекцій значно поліпшує засвоєння інформації. Наприклад, демонстрація відеороликів з прикладами про вплив медіа на суспільство може додатково стимулювати обговорення та критичне осмислення отриманого матеріалу.

Онлайн-опитування та тести: застосування платформ як Kahoot чи Google Forms для проведення швидких та інтерактивних опитувань під час

заняття допомагає підвищити активність участі студентів та дозволяє викладачу оперативно реагувати та оцінювати розуміння матеріалу.

Вебінари та відеолекції: дуже ефективний метод для передавання інформації у разі дистанційного навчання або для самостійного додаткового опрацювання інформації, де студенти можуть переглядати збережені та записані відеолекції, які в свою чергу забезпечують гнучкість в навчанні.

Саме тому для підвищення ефективності у навчанні медіаграмотності важливо використовувати не тільки лекційно-семінарську систему, а й поєднувати її з інтерактивними методами, такими як дискусії, дебати, інтерактивні ігри та звісно ж проєктна діяльність. Це в свою чергу відповідає конструктивістському підходу, де підкреслюється важливість активного залучення студентів у навчальний процес для побудови основних знань на основі особистого досвіду студентів та їх взаємодії між собою.

Друковані матеріали, також важливі – такі як посібники, підручники, наукові і кваліфікаційні статті, оскільки вони є невід’ємною частиною для отримання, опрацювання та засвоєння матеріалу, як самостійно так і очно разом з однокласниками. За допомогою друкованих матеріалів – забезпечується структурована подача інформації для більш ефективного засвоєння, та служать довідниковим джерелом для студентів. Згідно з дослідженнями Ковальчук І.В., саме «використання друкованих матеріалів сприяє розвитку навичок самостійного отримання та опрацювання інформації та поліпшення критичного мислення» [22].

За допомогою друкованих матеріалів студенти отримують структуровану подачу інформації, що в свою чергу сприяє більш ефективному засвоєнню знань. Це дозволяє студентам отримувати систематизований контент, створений і розроблений експертами в галузі медіаграмотності, що в свою чергу гарантує високу якість та актуальність інформації. Посібники та підручники містять в собі велику кількість ілюстрацій, діаграм та прикладів, які в свою чергу допомагають краще зрозуміти та опрацювати складні теми.

Окрім цього, друковані матеріали займають важливе місце тому, що вони є надійним письмовим (довідниковим) джерелом для студентів. Де студенти

можуть звертатись до отриманих матеріалів у будь-який час для повторного вивчення, додатково підготовки до занять або самостійного вивчення та опрацювання нових тем. Це особливо важливо в контексті медіаграмотності, де постійно створюються та з'являються нові медіаплатформи та технології.

Не менш ефективними і дієвими методами отримання і засвоєння інформації вважаються також інтерактивні методи, які останнім часом використовуються не як окремий елемент навчального процесу (заняття), а як повноцінний навчальний процес. До інтерактивних методів відносять: дискусії та дебати, рольові ігри та симуляції, проєктну діяльність та інші. Варто більш детально розглянути їх.

Дискусії та дебати допомагають стимулювати активність студентів, збільшуючи і полегшуючи участь студентів у навчальному процесі, також вони сприяють розвитку критичного мислення та навичок аргументації своїх думок та поглядів перед аудиторією та опонентами, які мають іншу точку зору. Це допомагає студентам отримати більше впевненості і побороти хвилювання при виступах перед глядачами. У навчанні медіаграмотності ці методи дозволяють обговорювати новини, актуальні медіатеми, аналізувати різні точки зору, розвивати критичне мислення та формувати власну позицію. Як результат це дуже позитивно впливає на розвиток фільтрування інформації і боротьбі з дезінформацією. Федорів Т.В., в своїх дослідженнях зазначає, що «використання дискусій підвищує мотивацію студентів та сприяє глибшому засвоєнню матеріалу» [23].

Доповнюючи вищезазначене, варто зауважити, що дискусії та дебати мають позитивний вплив не тільки на розвиток академічних навичок студентів, але й суттєво сприяють формуванню емоційного інтелекту студентів та їх соціальних компетентностей. Оскільки під час занять студенти навчаються слухати та обдумувати думки інших, навіть якщо вони суттєво відрізняються від власних, також студенти вчаться керувати емоціями під час обговорень, дотримуючись конструктивного тону та діалогу і найголовніше що студенти отримують навички співпрацювати з однолітками для отримання результату і досягнення спільної мети.

У сучасному світі, де інформаційні технології розвиваються дуже стрімко, такі навички є незамінними на сьогодні для успішної соціалізації студентів та професійного розвитку їх особистості. Що ж стосується практичних аспектів впровадження дискусій та дебатів у навчальний процес це сприяє підготовці студентів до дискусій та створення чітких правил які регламентують справедливість та повагу під час обговорень.

Рольові ігри та симуляції – це окремий метод, який допомагає студентам зануритися в реальні або імітовані (змодельовані) ситуації, пов'язані не тільки з медіаграмотністю. Наприклад, студенти можуть виступати в ролі журналістів, редакторів або медіааналітиків, які створюють, отримують, або обробляють інформацію. За допомогою цього методу поліпшується сприйняття практичному засвоєнню знань та розвитку творчих здібностей і імпровізації.

Варто зазначити, що саме рольові ігри та симуляції різного роду сценаріїв створюють безпечне навчальне середовище для студентів, де вони можуть пробувати та експериментувати з різними ролями та ситуаціями без хвилювань і страху помилитись. Це сприяє швидкому розвитку емоційного інтелекту, оскільки студенти вчаться поводити себе в різних нетипових для них ситуаціях пов'язаних з іншими людьми, що є ключовим у аналізі медіаконтенту та що важливо розпізнавати маніпуляції. Що стосується практичних прикладів щодо використання рольових ігор у навчальній програмі медіаграмотності, то їх можна інтегрувати у вигляді: симуляцій прес-конференцій, створення новинного випуску або аналіз рекламних кампаній, оскільки це найбільш розповсюджені рольові ігри, які використовуються в навчальній програмі медіаграмотності.

Насамперед симуляція прес-конференції допомагає розподілити студентів на підгрупи, де одні виконують ролі журналістів, а інші – відіграють роль уряду, компанії тощо – це в свою чергу дозволяє студентам зрозуміти процес підготовки, обробки інформації та різного роду джерел – та зрозуміти як проходять прес-конференції і як результат це допомагає розвинути навички постановки запитань та формування відповідей на незрстуденти запитання. Щодо створення новинного випуску – це також доволі популярна рольова гра – де студенти самостійно оцінюють та створюють особистий новинний контент –

де спочатку відбувається збір інформації, її обробка та підготування її у вигляді презентації для аудиторії. Це допомагає зрозуміти процес формування новинного контенту, що відіграє також важливу роль в медіаграмотності.

Проектна діяльність – також один з найпопулярніших методів, який відноситься до традиційних підходів. Він передбачає виконання студентами комплексних завдань, які потребують самостійного дослідження і вивчення матеріалу та застосування особистих знань на практиці для успішного завершення проекту. У контексті медіаграмотності це може бути створення власних медіапроектів, аналіз медіаконтенту або іншого медіавмісту також можна віднести сюди дослідження впливу медіа на суспільство. Завдяки проектній діяльності поліпшується сприйняття «розвитку навичок критичного мислення, творчості та самостійності» [25].

Що стосується проектної діяльності – то варто зазначити, що вона не лише сприяє глибшому засвоєнню матеріалу, але й допомагає стимулювати студентів для прийняття активної участі у навчальному процесі. Студенти в свою чергу, отримують можливість самостійно обирати теми проектів та планувати його реалізацію і звісно ж на завершенні проектної діяльності презентувати результат своєї роботи, що розвиває їх організаційні навички та відповідальність за свою роботу.

До головних прикладів проектної діяльності у навчанні медіаграмотності найчастіше включають наступні.

Створення власних медіапродуктів – де студенти самостійно можуть створити та реалізувати проекти зі створення відеороликів, аудіо та відео-підкастів, блогів або соціальних медіа-кампаній на теми, що їх цікавлять.

Дослідження та аналіз медіаконтенту – допомагає студентам проводити дослідження впливу медіа на певні соціальні групи, аналізувати новини або рекламу, що розвиває критичне мислення.

Соціальні проекти – в свою чергу допомагають в організації заходів, спрямованих на підвищення рівня медіаграмотності у коледжі – де студенти можуть створювати інформаційні листівки, буклети – проводити семінари для однолітків, що в свою чергу розвиває лідерські якості та навички комунікації.

Також варто зауважити, що окрім традиційного підходу останнім часом активно використовується конструктивістський підхід. До нього можна віднести: навчання через дослідження, активне залучення студентів у процес навчання та інші.

Навчання через дослідження є одним з головних конструктивістських підходів, оскільки базується на ідеї, що знання студентів формуються через власний досвід та активне вивчення і пізнання нової інформації. Навчання через дослідження в своїй основі передбачає, що студенти самостійно або в групах поступово досліджують певні медіатемами, збирають, обробляють та аналізують інформацію та роблять висновки через призму свого бачення і свою точку зору. «Це сприяє глибшому розумінню матеріалу та розвитку дослідницьких навичок»

Обговорюючи навчання через дослідження, варто згадати, що навчання через дослідження стимулює ініціативність студентів та їх самостійність, оскільки так вони стають більш активними учасниками навчального процесу, а не простими пасивними слухачами інформації. За допомогою цього підходу відкриваються можливості формулювати особисті запитання та шукати відповіді на них і звісно ж, критично оцінювати отриману інформацію, обробляти її, що в свою чергу є ключовими навичками в сучасному інформаційному суспільстві.

Активне залучення студентів у процес навчання є ключовим методом для ефективного інтегрування студентів в процес навчання медіаграмотності. Оскільки створення середовища та місця, де студенти можуть самостійно і вільно висловлювати свої думки, ідеї, ставити запитання та обговорювати різні ідеї – «це в свою чергу позитивно сприяє розвитку критичного мислення та самостійності» на думку Виговського Л.С., про важливість соціальної взаємодії в навчанні [27], з чим тяжко не погодитись.

Залучення студентів в навчальний процес не тільки сприяє кращому опрацюванню та засвоєнню матеріалу, але й допомагає формувати в студентів відповідальність за особисте навчання. Саме так студенти активно інтегруються

в навчальний процес та стають майже співавторами своєї освіти, що в свою чергу підвищує їх мотивацію та інтерес до вивчення та опанування предмету.

Найпопулярнішими методами активного залучення студентів у навчання медіаграмотності виділяють наступні.

Дискусійні клуби, дебати – де створюється платформа для обговорення актуальних медіатем.

Групові проєкти – де відбувається колективна співпраця над спільними проєктами студентів.

Інтерактивні вправи та ігри – де інформація надається у вигляді ігор, що підвищує інтерес студентів.

Використання цифрових технологій – де використовуються соціальні мережі, блоги, відео-платформи у навчальному процесі.

Останнім часом все активніше починають розвиватись різноманітні технології в навчанні медіаграмотності, які в свою чергу надають безліч можливостей для навчання в тому числі і медіаграмотності, роблячи процес більш цікавим, інтерактивним та доступним кожному в будь-який час, що позитивно впливає на зацікавленості, мотивуванні та бажанні самостійно опановувати знання.

Використання інтернет-ресурсів та онлайн-платформ з кожним днем відіграють все більшу роль у вивченні нового матеріалу та отримання нової інформації. Враховуючи, що інтернет надає безмежний доступ до інформації, що в свою чергу є як і великою перевагою, так і дуже серйозним викликом. Оскільки важливо навчити студентів навичкам критичного пошуку та оцінці онлайн-джерел. Використання освітніх онлайн-платформ дозволяє організувати спільну роботу та дистанційне навчання, що особливо актуально в сучасних умовах [28]. Це особливо важливо, оскільки інтернет-ресурси та онлайн-платформи вже є невід'ємною частиною сучасного навчального процесу. До найпопулярніших онлайн-платформ відносять, такі як Coursera, EdX, Prometheus, EdEra та Дія.Освіта, які надають можливість вивчати матеріал в особистому темі та у свій вільний час, що підвищує мотивацію студентів для самостійного опрацювання цікавих тем.

Соціальні мережі, як засіб навчання все частіше використовуються сьогодні, враховуючи кількість часу, яку люди там проводять. Вони можуть бути ефективним інструментом для обговорення медіатем та розвитку цифрових навичок та обговорень. Проте, варто не забувати про необхідність навчання студентів відповідально користуватися соціальними мережами та розуміти пов'язані з цим ризики та етичні аспекти поведінки. Я погоджуюся з Лапінським В.В. та Завадським І.О., що «соціальні мережі можуть бути корисними в навчанні за умови правильного використання» [29], оскільки в них можна створювати інтерактивні навчальні середовища, де студенти можуть обмінюватися своїми думками та ідеями і співпрацювати над проєктами. Наприклад викладачі за допомогою платформ, таких як Facebook, Instagram, Twitter, а також освітніх соціальних мереж як ClassDojo чи Edmodo – можуть інтегрувати навчальний процес у звичайні для студентів цифрові середовища.

Також варто згадати про мультимедійні засоби та електронні навчальні ресурси. Насамперед використання мультимедійних засобів допомагає покращити рівень навчання оскільки робить його більш наочним, візуальним, а тому і цікавим. Інтерактивні презентації, аудіо матеріали та відео допомагають краще зрозуміти та засвоїти інформацію а також залучити студентів до активної участі в обговореннях. Тому я вважаю, що комбінування різних форматів контенту сприяє кращому розумінню складних тем, про що зазначає Коломієць О. М.

Що стосується електронних навчальних ресурсів, то з кожним роком кількість додатків для вивчення будь то онлайн-курси чи мобільні додатки постійно збільшується. Це зумовлено в першу чергу попитом на вивчення у вільний час. Тому ці типи навчання надають широкі можливості для самостійного вивчення інформації, що в свою чергу сприяє підвищенню мотивації студентів та розширює їхні можливості для самостійного розвитку медіаграмотності, що підтверджується дослідженням Іваненка О.В.

Саме тому ефективне навчання медіаграмотності вимагає поєднань різних педагогічних підходів, методів та технологій, які повинні бути адаптовані до потреб та особливостей студентів. Насамперед традиційні методи забезпечують

необхідну теоретичну базу, але самі по собі вони не можуть достатньо бути використанні для формування критичного мислення в студентів в самостійному вивченні. Саме тому допомагають в цьому саме інтерактивні методи та конструктивістський підхід які в свою чергу стимулюють активну участь студентів в обговореннях, що допомагає розвитку навичок, необхідних у сучасному інформаційному суспільстві не тільки кожному студенту, а й людині в загальному. Також не варто забувати про технології і про їх роль, що на сьогодні займає ключове місце у навчанні медіаграмотності, оскільки вони не лише є об'єктом вивчення, а вже стають й засобами навчання. Саме тому важливо навчити студентів не просто користуватися технологіями, але й знати і розуміти їх вплив на суспільство і на людину в загальному. Тому головною метою навчання медіаграмотності з використанням вищезазначених методів – є формулювання в студентів здатності критично мислити, аналізувати отриману інформацію та відповідально користуватися в медіа просторі. Для досягнення цієї мети необхідно створити навчальне середовище, яке допоможе стимулювати допитливість, творчість та співпрацю студентів будь-яких груп та віку.

Висновки до першого розділу

Проаналізувавши роль медіаграмотності в сучасному інформаційному суспільстві встановили що вона виступає фундаментальною компетентністю, для розвитку інформаційно-комунікаційних технологій запроваджує нові системи та стандарти взаємодії з медіа контентом. Головне її значення полягає в можливості окремих особистостей критично отримувати, сприймати, аналізувати та створювати медіаконтент, розуміти різного роду контекст та функціонування медіа, а також відповідально перебувати в цифровому середовищі.

Еволюція медіа-освіти ілюструє перехід від фундаментальних навичок роботи зі звичайними медіа до глибокого розуміння цифрових технологій та їх впливу на суспільство в загальному. Сучасна медіаграмотність потребує більш детального розуміння технічних медіа навичок, критичного мислення та

етичного міркування для створення контенту, а також для його коректного сприйняття.

Встановлено що інтегрування медіаграмотності в освітній процес має важливе значення, особливо важливо в навчальній програмі з інформатики, для навчання студентів коледжу, які добре зможуть володіти інформацією та опанувати навички критичного мислення. Це відповідає вимогам сучасної освіти, що в свою чергу готує студентів до викликів інформаційного суспільства, сприяє розвитку їхніх медіа компетентностей та допомагає краще оцінювати інформацію з дотриманням етичних норм та правил безпеки в цифровому просторі.

Ефективний навчальний процес вивчення медіаграмотності потребує застосування різних педагогічних методів та технологій. Поєднання традиційних методів з інтерактивними та конструктивістським підходом покращує розуміння студентів та сприяє розвитку навичок самостійного опрацювання та засвоєння інформації. В свою чергу за допомогою інтерактивних методів, таких як дискусії, рольові ігри, дебати та проектна робота, значно стимулює активність студентів, що в свою чергу розвиває їхні соціальні та комунікативні можливості. Також не варто забувати про використання сучасних технологій, таких як інтернет-ресурси, онлайн-платформи та мультимедійні засоби, що допомагає зробити навчальний процес більш цікавим, динамічним та доступним.

На основі проведеного аналізу встановлено, що процес формування медіаграмотності в студентів є складним процесом, який потребує комплексного підходу та адаптації студентів з урахуванням індивідуальних їхніх потреб. Це допомагає не тільки підвищити ефективність навчального процесу, а також забезпечує формування відповідальних студентів з розвинутим критичним мисленням, здатних приймати активу участь в сучасних медіапросторах у розвитку суспільства.

РОЗДІЛ 2. РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ІНФОРМАТИКИ

2.1. Особливості формування медіаграмотності у процесі вивчення інформатики

Формування медіаграмотності студентів коледжу на заняттях інформатики є важливим компонентом сучасної професійної підготовки, оскільки саме в молодіжному середовищі відбувається інтенсивне споживання цифрового контенту, зростає вплив соціальних мереж та онлайн-платформ, а інформаційний простір стає дедалі складнішим і більш ризикогенним. У цих умовах медіаграмотність виступає ключовою складовою цифрової компетентності, що передбачає здатність критично оцінювати інформаційні ресурси, усвідомлювати механізми створення інформаційного продукту, розрізняти фактичні дані та маніпуляції, а також відповідально й безпечно користуватися цифровими технологіями.

Заняття з інформатики в коледжі надають широкі можливості для системного розвитку медіаграмотності, оскільки вони поєднують практичну роботу з інформаційними інструментами та формування теоретичних понять про структуру й функціонування інформаційних систем. У процесі вивчення тем, пов'язаних із пошуком інформації, опрацюванням даних, створенням цифрових продуктів, викладач може інтегрувати завдання, спрямовані на критичне осмислення медіаконтенту. Це можуть бути вправи з порівняння різних джерел інформації, аналізу достовірності новин, виявлення елементів маніпуляції чи пропаганди, ідентифікації прихованої реклами або фейкових повідомлень.

Важливе місце посідає навчання студентів *алгоритмам перевірки інформації*: оцінювання джерела, аналіз мети публікації, перевірка авторитетності автора, визначення типу медіаконтенту та його потенційних змістових спотворень. Викладач інформатики може застосовувати цифрові інструменти фактчекінгу, сервіси зворотного пошуку зображень, аналітичні платформи для визначення першоджерела інформації або відстеження історії її поширення.

Паралельно з критичним сприйняттям інформації важливим аспектом є *розвиток етичної й безпечної поведінки* студентів у цифровому середовищі. Це передбачає формування уявлень про правила академічної доброчесності, дотримання авторських прав, відповідальне створення та поширення власного контенту, а також безпечну взаємодію в соціальних мережах.

Ефективність формування медіаграмотності підвищується завдяки використанню *інтерактивних методів, проблемно-орієнтованого навчання, аналізу реальних кейсів з інформаційного простору, дискусій і групових проєктів*. Такий підхід сприяє активній участі студентів у навчальному процесі, допомагає розвивати критичне мислення, навички аналізу та синтезу інформації.

Отже, формування медіаграмотності на заняттях інформатики у коледжі є комплексним процесом, що поєднує когнітивні, практичні та ціннісні компоненти. Воно забезпечує підготовку студентів до відповідальної діяльності в сучасному інформаційно-цифровому суспільстві та сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності на ринку праці й у життєвому просторі загалом.

Медіаграмотність як ключова складова цифрової компетентності охоплює сукупність знань, умінь і ціннісних установок, що забезпечують здатність особистості ефективно й безпечно взаємодіяти з інформацією в сучасному медіапросторі. Її значущість зростає у зв'язку з масштабною цифровізацією суспільства, появою нових форм комунікації, збільшенням потоку інформації та активізацією маніпулятивних технологій. Для студентів коледжів медіаграмотність є не лише інструментом захисту від інформаційних ризиків, а й засобом якісного професійного та особистісного розвитку.

Концептуальні засади медіаграмотності. Медіаграмотність розглядається як здатність аналізувати, оцінювати, інтерпретувати та створювати медіаконтент. Це поняття включає розуміння того, як функціонують медіа: як створюється контент, хто є його автором, які цілі й інтереси стоять за інформаційним повідомленням, у якій формі воно подається та яким чином може впливати на аудиторію. Важливим є усвідомлення того, що будь-яке медіаповідомлення є конструйованим продуктом, який не відображає реальність безпосередньо, а формує її певну модель.

Медіаграмотність у структурі цифрової компетентності.

Медіаграмотність є однією з ключових складових загальної цифрової компетентності, оскільки вона забезпечує не лише технічне використання цифрових інструментів, а й критичне осмислення інформації. Цифрова компетентність передбачає володіння технологіями, уміння працювати з програмним забезпеченням, цифровими сервісами та платформами, але без уміння критично оцінювати інформацію ці навички залишаються неповними. Саме медіаграмотність наповнює цифрову компетентність змістовним, аналітичним та етичним вимірами.

Основні компоненти медіаграмотності.

Когнітивний компонент:

- розуміння принципів роботи мас-медіа та цифрових платформ;
- знання критеріїв достовірності інформації;
- здатність аналізувати структуру медіаповідомлень, логіку їх конструювання.

Операційно-практичний компонент:

- уміння здійснювати пошук і перевірку інформації;
- навички використання інструментів фактчекінгу та цифрової верифікації;
- здатність створювати власний медіаконтент відповідно до стандартів якості та етики.

Соціально-комунікативний компонент:

- здатність до відповідальної онлайн-взаємодії;
- розуміння особливостей цифрової комунікації та алгоритмів впливу;
- уміння вести конструктивний діалог у медіапросторі.

Ціннісно-етичний компонент:

- дотримання інформаційної етики та правил безпечної поведінки в цифровому середовищі;
- повага до авторських прав;
- усвідомлення необхідності протидії маніпуляціям, фейкам, мові ворожнечі.

Роль медіаграмотності в освітньому процесі. У навчальному середовищі медіаграмотність сприяє формуванню критичного мислення, розвиває навички аналізу, порівняння, аргументації. Студенти вчаться оцінювати інформацію не лише за змістом, а й за джерелами, контекстом, метою створення. Це особливо важливо під час роботи з навчальними матеріалами, онлайн-курсами, науковими публікаціями, професійною інформацією.

Значення медіаграмотності для професійного розвитку студентів. У сучасному суспільстві майже кожна професія пов'язана з цифровими комунікаціями: від роботи з інформацією до взаємодії з клієнтами та медіасередовищем. Студенти з високим рівнем медіаграмотності:

- швидше орієнтуються в інформаційних потоках;
- здатні відрізнити надійні джерела від сумнівних;
- вміють презентувати інформацію професійно та етично;
- краще адаптуються до умов цифрової економіки та ринку праці.

Медіаграмотність як інструмент інформаційної безпеки. Сьогодні медіаграмотність є також важливим чинником інформаційної безпеки. Здатність розпізнавати фейки, дезінформацію, пропагандистські повідомлення зменшує ризики маніпулятивного впливу на студентів, сприяє формуванню стійкості до інформаційних загроз і вихованню критичного ставлення до цифрового контенту.

Отже, медіаграмотність як ключова складова цифрової компетентності є багатовимірним поняттям, що поєднує аналітичні, технічні, комунікативні та ціннісні аспекти. Вона забезпечує студентам коледжів необхідні інструменти для усвідомленої взаємодії з цифровим середовищем, підвищує якість їхнього навчання й професійної підготовки та сприяє формуванню відповідальної, критично мислячої особистості.

Навчання студентів ***алгоритмам перевірки інформації*** є одним із ключових напрямів формування медіаграмотності та цифрової компетентності, оскільки воно забезпечує здатність майбутніх фахівців критично оцінювати достовірність медіаповідомлень, розпізнавати маніпулятивні техніки та приймати обґрунтовані рішення в умовах інформаційного перенасичення. У

сучасному освітньому середовищі розвиток цих умінь стає необхідним компонентом професійної підготовки студентів коледжів, оскільки інформаційні ризики та загрози є системним явищем цифрової доби.

1. Концептуальні основи навчання алгоритмам перевірки інформації

Алгоритми перевірки інформації розглядаються як послідовності дій, спрямовані на встановлення достовірності, походження та контексту медіаконтенту. Такі алгоритми об'єднують елементи критичного аналізу, логічного мислення, фактчекінгу та цифрової верифікації. Їх викладання ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує знання інформатики, журналістики, соціальних комунікацій, права й етики.

2. Структура алгоритмів перевірки інформації

Навчальний процес передбачає опанування студентами декількох ключових етапів перевірки інформації:

2.1. Аналіз джерела інформації

Студенти навчаються:

- визначати тип джерела (офіційне, наукове, приватне, анонімне, соціальні мережі тощо);
- оцінювати репутацію та рівень надійності джерела;
- виявляти його можливу заангажованість чи інтереси авторів.

Цей етап формує розуміння того, що достовірність інформації значною мірою залежить від її походження.

2.2. Встановлення авторства та мети публікації

У процесі навчання акцент робиться на:

- ідентифікації автора;
- аналізі його професійної компетентності;
- визначенні мотивації або цілей публікації (інформування, реклама, вплив, провокація).

Це дозволяє студентам критично оцінювати потенційні наміри, які стоять за створенням контенту.

2.3. Перевірка фактів і коректності подання інформації

Студенти опановують:

- застосування інструментів фактчекінгу;
- пошук підтверджувальних чи спростувальних даних у незалежних джерелах;
- аналіз логічної структури тверджень та перевірку їх аргументативної цілісності.

Важливим є розвиток уміння зіставляти різні джерела для визначення узгодженості фактів.

2.4. Аналіз контексту та виявлення маніпулятивних технік

Студенти навчаються:

- розпізнавати маніпулятивні прийоми (емоційний тиск, виривання фрагментів із контексту, підміна понять);
- аналізувати візуальний та мовний дизайн повідомлення;
- оцінювати інформацію в ширшому соціальному, політичному або культурному контексті.

Це сприяє поглибленню критичного сприйняття медіаконтенту.

2.5. Оцінювання достовірності зображень і відео

Сучасні заняття передбачають опанування:

- інструментів зворотного пошуку зображень;
- методів виявлення ознак редагування або монтажу;
- аналізу метаданих мультимедійних матеріалів.

Це особливо важливо в умовах поширення дипфейків та інших технологій фальсифікації.

3. Методи та педагогічні стратегії навчання

Формування навичок перевірки інформації потребує активних та інтерактивних методів навчання, серед яких:

- аналіз реальних кейсів із медіапростору;
- робота з фактчекінговими платформами;
- групові дослідження та дискусії;
- проєктна діяльність, спрямована на створення власних фактчек-проєктів;
- порівняльний аналіз медіаповідомлень різних типів.

Використання практичних завдань дозволяє студентам не лише засвоїти теоретичні основи, а й сформувати стійкі вміння застосовувати алгоритми перевірки інформації в реальних ситуаціях.

4. Педагогічний ефект навчання алгоритмам верифікації

Навчання алгоритмам перевірки інформації сприяє розвитку таких важливих компетентностей, як:

- критичне мислення;
- інформаційна безпека;
- здатність до прийняття зважених рішень;
- уміння відповідально створювати та поширювати інформацію;
- формування стійкості до дезінформації та маніпуляцій.

5. Значення для професійного становлення студентів

Здатність здійснювати якісну перевірку інформації є важливою для всіх сфер професійної діяльності. У бізнесі, медицині, техніці, публічному адмініструванні, освіті — прийняття відповідальних рішень неможливе без перевірених і достовірних даних. Тому навчання алгоритмам верифікації є не лише частиною загальної освітньої підготовки, а й важливою умовою професійної компетентності випускників коледжів.

Таким чином, навчання студентів алгоритмам перевірки інформації є стратегічним напрямом сучасної освіти, адже воно формує здатність до критичного сприйняття інформації, до аналізу та оцінювання медіаконтенту, забезпечує інформаційну стійкість і сприяє розвитку високого рівня цифрової культури майбутніх фахівців.

Розвиток етичної й безпечної поведінки студентів у цифровому середовищі є невід’ємною складовою формування їхньої цифрової компетентності та медіаграмотності. У сучасних умовах, коли цифрові технології проникають у всі сфери освітньої, професійної й особистої діяльності, важливо забезпечити не лише технічну грамотність студентів, а й сформувати їхнє усвідомлене ставлення до власної поведінки в інтернет-просторі. Етична взаємодія та цифрова безпека постають як фундаментальні компоненти відповідального користування інформаційно-комунікаційними технологіями.

Етична поведінка в цифровому середовищі передбачає дотримання норм академічної доброчесності, повагу до прав інших користувачів, коректне використання інформаційних ресурсів та відповідальне ставлення до створення і поширення контенту. Студенти мають усвідомлювати, що цифрові матеріали, так само як і традиційні, охороняються авторським правом, а порушення цих норм може призвести до юридичних і морально-етичних наслідків. У процесі навчання важливо формувати розуміння того, що плагіат, маніпуляція інформацією, свідоме перекручування фактів або використання недостовірних джерел не лише суперечать нормам академічної культури, а й підривають довіру в інформаційному середовищі.

Не менш важливим аспектом є *розвиток навичок безпечної поведінки* в цифровому просторі. Студенти повинні навчитися відповідально ставитися до захисту своїх персональних даних, розуміти ризики використання ненадійних цифрових сервісів, усвідомлювати небезпеку кіберзагроз, таких як фішинг, шкідливі програми, фейкові акаунти чи соціальна інженерія. Формування цих навичок вимагає систематичної роботи, що включає ознайомлення з принципами кібергігієни, використанням складних паролів, налаштуванням приватності в соціальних мережах, а також умінням розпізнавати потенційно небезпечні комунікації.

Важливою є й *соціальна складова безпечної поведінки*: студенти мають навчитися відповідально взаємодіяти з іншими користувачами, уникати кібербулінгу, ненависті, агресії або провокаційних дискусій. У цьому контексті етична цифрова взаємодія передбачає толерантність, повагу до різноманітних поглядів, стриманість та конструктивність у комунікації. Особлива увага приділяється умінню розпізнавати маніпулятивні повідомлення, провокаційні коментарі чи деструктивний контент, що може мати негативний психологічний або соціальний вплив.

Розвиток етичної та безпечної поведінки студентів у цифровому середовищі є процесом, який має інтегрований характер, охоплюючи навчальні дисципліни, виховну роботу та міжособистісну комунікацію. Це не лише сукупність правил, а й формування свідомої позиції, яка базується на

відповідальності, критичності та повазі до себе й інших. У результаті студенти набувають здатності діяти в цифровому середовищі зріло, передбачливо і відповідально, що є необхідною умовою їхньої успішної соціалізації та професійної реалізації в умовах інформаційного суспільства.

Крім формування базових уявлень про етичні норми та безпечні практики, важливим завданням освітнього процесу є розвиток у студентів *здатності до саморефлексії* щодо власної цифрової поведінки. Студенти повинні вміти оцінювати власні дії у мережі з погляду можливих наслідків — як для себе, так і для інших. Саме усвідомленість у цифровому середовищі стає чинником, що забезпечує стійкість до інформаційних ризиків, знижує вразливість до маніпуляцій та сприяє формуванню зрілого інформаційного споживача та творця контенту.

Розвиток етичності також передбачає формування розуміння меж приватності та публічності. Студенти повинні усвідомлювати, що інформація, оприлюднена в цифровому просторі, часто є незворотною за своїм характером та може бути використана третіми сторонами у непередбачуваний спосіб. Тому у навчальному процесі підкреслюється важливість обдуманого розміщення особистого контенту, зваженого ведення профілів у соціальних мережах та дотримання правил цифрового етикету. Окрему увагу приділяють навичкам управління цифровою репутацією, оскільки вона стає значущим чинником у професійній сфері.

Безпечна поведінка також включає здатність адекватно реагувати на інциденти у цифровому середовищі. Студенти мають знати алгоритми дій у разі виявлення підозрілої активності, втрати доступу до облікових записів, появи шкідливих програм чи випадків кібербулінгу. Освітній процес має забезпечувати не лише теоретичні знання про загрози, а й формувати практичні навички їхнього подолання, що підвищує рівень цифрової стійкості.

Важливим аспектом є *формування відповідальності* за створення власного контенту. Студенти мають усвідомлювати, що вони виступають не лише пасивними споживачами інформації, а й активними учасниками медіапростору. Тому відповідальність за точність, коректність, етичність і законність

опублікованого контенту має бути стрижневим елементом цифрової поведінки. Під час занять з інформатики та суміжних дисциплін студентів навчають основам інформаційної етики, зокрема принципам чесності, прозорості, об'єктивності, а також правилам недопущення розпалювання конфліктів чи поширення ворожнечі в мережі.

Розвиток етичної та безпечної поведінки у цифровому середовищі здійснюється ефективніше за умови поєднання освітніх, практичних і виховних заходів. До навчального процесу доцільно інтегрувати тренінги, практикуми, моделювання ситуацій, аналіз реальних випадків порушення цифрової безпеки чи етичних норм. Такі методи сприяють кращому засвоєнню матеріалу й формуванню стійких моделей поведінки.

Загалом розвиток етичної та безпечної поведінки студентів у цифровому середовищі є комплексним процесом, який сприяє становленню особистості, здатної відповідально функціонувати в інформаційному суспільстві. Він забезпечує не лише технічну грамотність, а й формує фундаментальні навички цифрової культури, що включають глибоке розуміння соціальних, правових та моральних аспектів використання цифрових технологій. Саме такі компетентності є визначальними для майбутніх фахівців, які працюватимуть у динамічному інформаційному просторі та матимуть вплив на цифрову комунікацію й культуру суспільства.

Ефективність формування медіаграмотності значною мірою залежить від того, наскільки активно студенти залучені до процесу пізнання та практичного опрацювання інформаційних явищ. Інтерактивні методи, проблемно-орієнтоване навчання, аналіз реальних кейсів, дискусії та групові проєкти створюють навчальне середовище, у якому студенти не лише отримують знання, а й розвивають аналітичні, комунікативні й дослідницькі вміння, необхідні для критичного та усвідомленого сприйняття медіаконтенту.

Інтерактивні методи навчання сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності та стимулюють студентів до самостійного пошуку достовірної інформації, її аналізу та інтерпретації. У ході взаємодії з викладачем і одногрупниками студенти вчаться аргументувати власну позицію,

висловлювати оцінні судження щодо якості та надійності медійних джерел, а також бачити різні інтерпретації одного й того ж явища. Такі методи допомагають налагодити конструктивний діалог між учасниками навчального процесу та створюють умови для критичного осмислення інформаційного контенту.

Проблемно-орієнтоване навчання дозволяє занурити студентів у реальні або змодельовані ситуації, у яких вони мають визначити інформаційні проблеми, знайти шляхи їх розв'язання та обґрунтувати свої рішення. Такий підхід формує здатність самостійно виявляти інформаційні помилки, суперечності та маніпуляції. Студенти вчаться оцінювати інформацію системно, спираючись на логічні критерії, фактичні дані й доступні цифрові інструменти. Важливо, що проблемні завдання наближають навчання до реального життя, роблячи його змістовним і практично значущим.

Аналіз реальних кейсів, запозичених із сучасного інформаційного простору, відіграє особливо важливу роль у формуванні медіаграмотності. Робота з конкретними прикладами фейків, маніпуляцій, пропагандистських повідомлень, неточностей у новинах або емоційно забарвлених матеріалів дозволяє студентам практично відпрацювати навички верифікації інформації. Вони отримують змогу спостерігати за тим, як реальні механізми впливу діють у медіасфері, та усвідомлюють важливість критичної позиції в умовах інформаційних викликів. Така робота формує інформаційну стійкість і здатність орієнтуватися в складному медіапросторі.

Дискусії виступають дієвим інструментом розвитку критичного мислення, оскільки спонукають студентів аналізувати, порівнювати й аргументувати протилежні точки зору, а також шукати раціональні пояснення інформаційних феноменів. Учасники дискусії набувають уміння слухати інших, узгоджувати позиції, визначати сильні та слабкі сторони аргументів. Саме в дискусійному форматі найкраще формуються навички оцінювання достовірності інформації та розуміння того, як різні інтерпретації можуть впливати на сприйняття подій.

Групові проєкти забезпечують комплексне застосування набутих знань і навичок. Під час командної роботи студенти виконують завдання, пов'язані з

аналізом інформаційних кампаній, створенням альтернативного контенту або проведенням власних досліджень. Це сприяє не лише глибшому засвоєнню навчального матеріалу, а й розвитку вмінь співпраці, взаємодії та розподілу ролей усередині команди. Робота у групах стимулює відповідальність за спільний результат і формує розуміння того, що медіапростір є колективним, а не індивідуальним феноменом, а отже, потребує активної участі кожного.

Отже, використання інтерактивних методів, проблемно-орієнтованих завдань, аналізу реальних кейсів, дискусій та групових проєктів створює умови для комплексного розвитку медіаграмотності студентів. Це забезпечує не лише засвоєння теоретичних відомостей, а й формує практичні навички критичного аналізу інформації, сприяє розвитку інформаційної стійкості та формує активну, відповідальну позицію студентів у сучасному цифровому середовищі.

Узагальнюючи зауважимо що, формування медіаграмотності студентів коледжу на заняттях інформатики постає як комплексний і багатоаспектний процес, спрямований на розвиток здатності здобувачів освіти критично орієнтуватися у сучасному інформаційному середовищі. Медіаграмотність, будучи ключовим компонентом цифрової компетентності, охоплює не лише вміння працювати з цифровими інструментами, але й потребує глибокого усвідомлення механізмів створення, поширення й споживання інформації. Саме тому навчальний процес має поєднувати теоретичне осмислення інформаційних явищ із практичною діяльністю, орієнтованою на вирішення реальних інформаційних задач.

Застосування інтерактивних методів, проблемно-орієнтованого підходу, аналізу медіакейсів та організації дискусій значно підсилює освітній ефект, оскільки дозволяє студентам не лише засвоювати знання, а й моделювати типові ситуації взаємодії з інформаційним контентом, формувати власні стратегії критичної перевірки даних і виробляти усвідомлену позицію щодо цифрових загроз. Такий підхід сприяє розвитку етичної та відповідальної поведінки в медіапросторі, що особливо актуально в умовах зростання масштабів дезінформації, маніпуляцій та кібернебезпек.

Отже, ефективне формування медіаграмотності можливе за умови системного, науково обґрунтованого та практико-орієнтованого підходу, який інтегрує інструменти інформатики з освітніми технологіями критичного мислення. У результаті студенти набувають здатності не лише користуватися цифровими ресурсами, а й усвідомлено, безпечно й відповідально діяти в інформаційному середовищі, що є важливою передумовою їхньої професійної та соціальної успішності в сучасному цифровізованому світі.

2.2. Методика формування медіаграмотності студентів на заняттях інформатики

У сучасному інформаційному суспільстві – медіаграмотність відіграє важливу роль серед усіх інших компетентностей, які необхідні для успішної інтеграції у цифровому світі. Беручи до уваги те, що студенти активно використовують інформаційні технології як у навчальному процесі, так і в своєму повсякденному житті, важливо їх забезпечити необхідними знаннями та вміннями для критичного оцінювання, сприйняття, аналізу та створення медіаконтенту. Саме тому ідеальною платформою для інтеграції вивчення медіаграмотності в освітньому процесі виступають заняття з інформатики.

На нашу думку, найбільш ефективно буде проаналізувати класичні методики формування медіаграмотності студентів на заняттях інформатики і розширити та інтегрувати в навчальний процес сучасні педагогічні підходи, технологічні інструменти та індивідуальні особливості кожного студента. Для якісного інтегрування медіаграмотності, першим кроком є – ретельний аналіз актуальної навчальної програми з інформатики. Оскільки мета, цього аналізу – це визначення тем і розділів в які інтеграція компонентів вивчення медіаграмотності буде найбільш якісною та ефективною.

До таких тем в актуальній навчальній програмі в які можливо швидко та якісно інтегрувати процес вивчення медіаграмотності можна віднести наступні.

1. *Інформація та інформаційні процеси:* в цій темі відбувається обговорення поняття інформації, властивостей та способі передачі та її обробки. В даній темі можна інтегрувати базові аспекти та поняття медіаграмотності, які

пов'язані з розумінням різних типів інформації та їх впливу на суспільство і яку роль займає медіаграмотність при створенні інформації.

2. *Мережеві технології*: коли відбувається вивчення інтернету, його структури та принципи роботи, також вивчення безпекових заходів, що створює можливості для інтегрування обговорень на тему безпеки в інтернеті, кібербулінгу та приватності даних, що є важливими темами для вивчення медіаграмотності.

3. *Комп'ютерна графіка та мультимедіа*: дає можливість студентам створювати та опрацьовувати медіаконтент, що є напрямую пов'язаним з практичними навичками та аспектами медіаграмотності і дозволить відточити вміння студентам.

4. *Алгоритмізація та початкове програмування*: допоможе здобути навички розробки програмних додатків, які в свою чергу можуть бути використані для перевірки та аналізу або створення медіаконтенту, що в свою чергу сприяє поглибленню технічних навичок студента.

5. *Бази даних та інформаційні системи*: дозволяє навчити базовим знанням управління інформацією, її зберіганням та пошуком, що в свою чергу дає можливість обговорювати питання достовірності джерел та методів пошуку і фільтрації інформації.

Після базового етапу розгляду класичних тем в які можна інтегрувати частково обговорення стосовно медіаграмотності, також варто розробити цілі для правильного поступового викладення інформації стосовно медіаграмотності у навчальному процесі. Тому на основі попереднього аналізу програми потрібно встановити конкретні навчальні цілі для розвитку навичок медіаграмотності студентів. Визначення чітких цілей є дуже важливим етапом для ефективного планування, розробки та реалізації в освітній процес навичок медіаграмотності. Для полегшення розробки цілей можна їх поділити на категорії та визначити теми які будуть відноситись до кожної з категорій.

До основних навчальних цілей можна віднести наступні.

1. *Розвиток критичного мислення*: головна мета навчити студентів аналізувати отриманий медіаконтент, розпізнавати маніпуляції, дезінформацію

та пропаганду. Це допоможе покращити здібності оцінки достовірності джерел та критичного мислення при отриманні інформації.

2. *Формування етичних та правових пізнань*: головною задачею цієї категорії виступає ознайомлення студентів з етичними нормами в медіа середовищі, пояснення поняття авторського права та плагіату, а також ознайомлення з правовими аспектами використання медіаконтенту.

3. *Розвиток практичних навичок*: ця категорія забезпечує процес навчання студентів створювати власний медіаконтент з використанням сучасних технологій та інструментів, що в свою чергу сприяє розвитку творчих та технічних навичок.

4. *Підвищення обізнаності про безпеку в інтернеті*: дозволить навчити студентів безпечному перебуванню в інтернеті та використуванню цифрових технологій, а також розпізнаванню кіберзагроз та методам їх уникнення або протидії.

5. *Сприяння інформаційній безпеці та приватності*: дана категорія забезпечує формування усвідомленості та важливості захисту особистих персональних даних та приватності в цифровому середовищі.

Після розробки цілей і усвідомлення головних завдань для кожної категорії, наступним етапом виступає підготовка навчальних матеріалів та завдань для якісного навчального процесу вивчення медіаграмотності. До основних типів матеріалу, який потрібно розробити можна віднести: лекційні та практичні матеріали, інтегрувати використання інтерактивних методів з використанням цифрових технологій та інструментів, а також розробити методи для стимулювання активної участі студентів враховуючи індивідуальні особливості.

Лекційні матеріали, як головний традиційний метод забезпечує ефективне засвоєння теоретичних аспектів, тому потребує розробки якісних навчальних матеріалів щодо аспектів медіаграмотності. Вони повинні бути змістовними, актуальними та адаптованими до різного рівня підготовки студентів. Під час розробки лекційних матеріалів варто зважати на ключові компоненти, які

допоможуть зробити процес навчання більш ефективним та цікавим для студентів.

Перш за все, важливим є ознайомлення студентів з поняттями та історичними процесами розвитку медіаграмотності. Це дозволить пояснити значення медіаграмотності, еволюцію та її значення в сучасному світі – саме це послугує фундаментом для подальшого навчання і дозволить студентам усвідомити, як медіа впливали на суспільство в різні періоди та як вони змінювалися з появою нових технологій. Також варто акцентувати увагу на методи критичного аналізу медіаконтенту та його перевірки, що в свою чергу забезпечить плавний перехід від отримання історичних знань до сучасних методів. За допомогою різних підходів та інструментів це дозволить аналізувати медіа тексти з використанням семіотичного аналізу, контент-аналізу та дискурс-аналізу, що допоможе студентам розвинути навички критичного мислення. Це в свою чергу сприятиме їхній здатності краще оцінювати інформацію, а саме більш об'єктивно, розпізнавати приховані контексти та маніпуляції.

Наступною важливою складовою для розробки лекційних матеріалів є етичні та правові аспекти медіа використання. Важливо акцентувати увагу на питання авторського права, ліцензування, плагіату та етичних норм при створенні та розповсюдженні медіаконтенту – це дозволить сформувати відповідальне ставлення студентів до інформації. Студенти повинні розуміти наслідки порушення авторського права та етичних норм в медіасередовищі.

Для забезпечення якісної розробки лекційних матеріалів, слід дотримуватися певних методичних рекомендацій, які дозволять якісно спланувати структуру курсу. Перш за все потрібно використовувати актуальні приклади з сучасних медіа, це дозволить підвищити інтерес студентів та зробити матеріал більш релевантним, а також обговорення реальних ситуацій та подій допоможе краще зрозуміти концепції та їх застосування в житті. Далі доцільно інтегрувати мультимедійні елементи, наприклад відео, аудіо та інтерактивні графіки, для кращої візуалізації складних концепцій. Це в свою чергу сприятиме залученню різних каналів сприйняття інформації та полегшить навчальний процес для студентів.

Найголовнішим в розробці лекційних матеріалів – є необхідність забезпечення доступності матеріалів для студентів з різним рівнем підготовки, за допомогою використання простої та зрозумілої мови. Важливо уникати надмірної складної термінології, а нові поняття пояснювати доступно, щоб кожен студент міг повністю засвоїти та зрозуміти матеріал. Як результат, інтеграція ключових компонентів та методичних підходів у традиційні лекційні матеріали сприятиме ефективному отриманню та засвоєнню теоретичних аспектів медіаграмотності. Це в свою чергу створить міцну основу для майбутніх практичних занять та значно допоможе студентам стати більш обізнаними та критично мислити при споживанні медіа в сучасному інформаційному суспільстві. Як приклад нами розроблено лекцію на тему «Критичний аналіз медіа текстів» в якій розглядаються основні аспекти аналізу медіа текстів та критичного ставлення до них [Додаток Г].

Практичні завдання також є важливою частиною для формування медіаграмотності тому, що саме вони надають студентам можливість використовувати теоретичні знання на практиці та розвивати потрібні навички. Саме тому після отримання теоретичних знань медіаграмотності необхідно дати можливість студентам активно використовувати ці знання на практиці в реальних ситуаціях, що в свою чергу допоможе кращому розумінню матеріалу і підвищенню мотивації в навчальному процесі.

Одним з найголовніших типів практичних завдань є проектна робота студентів. Під час неї можна навчити студентів створенню свого медіа контенту таких, як: відео, аудіо, подкасти чи блоги на визначену тему, що в свою чергу дозволить розвинути креативні таланти та технічні вміння студентів. Наприклад створення відео на тему екологічних проблем не тільки вимагає від студентів використовувати знання з інформатики, але й заохочує їх до досліджування важливих соціальних питань [Додаток В].

Іншим важливим видом завдань є аналіз кейсів, де студенти розглядають реальні випадки, які пов'язані з медіаграмотністю. Це може бути огляд фейкових новин, виявлення скритої маніпуляції у медіа або оцінка достовірності джерел. Такий підхід дозволяє розвивати критичне мислення та навички достовірної

оцінки інформації в студентів, а також вони вчаться ставити під сумнів отриману інформацію та відповідно перевіряють її на достовірність, що є ключовим у сучасному інформаційному просторі.

Також варто згадати про ситуаційні задачі, які мають важливе значення у розвитку медіаграмотності. Вирішення проблемних ситуацій, потребує використання критичного мислення та етичних норм, наприклад, реагування на кібербулінг чи захист особистих даних, допомагає студентам зрозуміти етичні сторони використання медіа і відповідальність за свої дії в цифровому світі.

Для того, щоб забезпечити ефективність практичних занять, важливо дотримуватись деяких методичних рекомендацій. По-перше, потрібно надавати чіткі інструкції та критерії оцінювання для кожного завдання, щоб студенти розуміли і могли самостійно оцінювати свою роботу. По-друге, варто додатково стимулювати співпрацю та спілкування між студентами за допомогою групових проєктів, що в свою чергу розвиває навички роботи в команді та взаємоповаги. По-третє, важливо давати можливість студентам самостійно обирати теми, які відповідають їх інтересам, це допоможе підвищити рівень мотивації та зацікавленості студентів в навчальному процесі.

Використання інтерактивних методів є також важливою складовою навчання медіаграмотності, оскільки допомагає залучити студентів до активної участі в навчальному процесі. Одним з видів є дискусії та дебати на актуальні теми, що в свою чергу дозволяє студентам висловлювати свої думки, аргументувати свою точку зору та вчитися слухати інших. Наприклад обговорення на тему «Вплив медіа на формування громадської думки» може показати різні погляди і критично оцінити їх. Рольові ігри де студенти грають роль журналістів, редакторів чи споживачів медіа, допомагають зрозуміти як створюють та поширюють контент зсередини. А групові проєкти в свою чергу, сприяють розвитку навичок співпраці, відповідальності та лідерства, це в свою чергу навчає здобувачів працювати разом над завданнями, розподіляючи обов'язки та підтримуючи один одного.

Сучасні технології надають багато можливостей для впровадження медіаграмотності в навчальний процес, особливо коли він дистанційний.

Цифрові платформи та ресурси, наприклад Canva, Animoto, Powtoon, дозволяють студентам створювати медіаконтент за допомогою легких інструментів. Платформи для співпраці та зв'язку, наприклад Google Workspace або Microsoft Teams сприяють спільній роботі над документами та проєктами в режимі реального часу. А такі інструменти як FactCheck.org або Google Reverse Image Search допомагають перевіряти достовірність інформації та навчають студентів перевіряти факти, знаходячи фейкові новини.

Соціальні мережі та блоги також можуть бути використані для залучення студентів до створення навчального контенту та створення особистих блогів. Наприклад створення особистих блогів можливо на платформі WordPress або Blogger, які дозволяють студентам публікувати статті рефлексії або творчі роботи, а також обмінюватися думками з однолітками і не тільки. А також можливе використання освітніх соціальних мереж, наприклад: Edmodo та ClassDojo, дозволять створювати безпечні середовища для спілкування між студентами та викладачами. Або наприклад запуск хештег-кампаній у соціальних мережах, може використовуватись для привертання уваги до певних тем й стимулювати обговорення.

Інтеграція мультимедійних засобів сьогодні також є невід'ємною частиною навчального процесу оскільки допомагає підвищити зацікавленість студентів та зробити навчання більш динамічним. Наприклад використання відео з YouTube або TED Talks, аудіо подкастів і інтерактивних презентацій з Prezi чи Nearpod сприяє поліпшенню візуалізації інформації та кращому її розумінню. А технології віртуальної та доповненої реальності (VR/AR) можуть надавати студентам особливий досвід занурення в імітоване середовище, що дозволяє розширювати можливості звичайного навчального процесу.

Для заохочення активної участі студентів, також важливо використовувати різні методи. Наприклад проєктну діяльність, яка поєднує теорію та практику і спонукає студентів до активної участі в навчанні. Наприклад, розробка кампанії проти кібербулінгу може включати планування, дослідження, створення та показу медіаконтенту. Навчання через дослідження допомагає розвитку аналітичних навичок та самостійності, коли студенти ставлять дослідницькі

запитання та висувають свої гіпотези і далі демонструють свої висновки. Застосування конструктивістського підходу, також стимулює студентів до самостійного пошуку відповідей і розвитку критичного мислення для формування власного досвіду студентів.

Пристосування методики до різного рівня студентів є також важливим для забезпечення ефективного навчального процесу. Диференціація навчання враховує особливості кожного студента, їх рівень підготовки та інтереси, а також потреби. Цього можна досягти завдяки розробці та створенню завдань різної складності, формування міні груп або надати можливості вибору тем які цікавлять студентів. Підтримка та наставництво в свою чергу дають більше додаткової уваги студентам, які цього потребують, завдяки індивідуальним консультаціям, залученню менторів, а також наданням додаткових ресурсів.

Приклади занять з інтегрованою медіаграмотністю показують, як застосовувати ці методики під час навчального процесу. Наприклад заняття на тему «Критичний аналіз медіаконтенту» може містити в собі обговорення про значення медіа, методи аналізу, розбір прикладів фейкових новин та практичну роботу в групах. Завдяки цьому студенти вчаться знаходити ознаки недостовірної інформації і розвивають свої навички критичного аналізу джерел [Додаток В].

Інформаційна доба: виклики та загрози

- **Швидкість фейків:** Фейкові новини поширюються швидше за правдиві — дослідження MIT (2017) показало, що неправдива інформація розлігається в шість разів швидше
- **«Інфодемія» COVID-19:** Поширення терміну «інфодемія» під час пандемії COVID-19 демонструє поєднання надмірної та часто недостовірної інформації з пандемією, що призводило до плутанини та необхідних рішень
- **Війна інформаційних операцій:** Сучасні конфлікти включають щоденні інформаційні атаки, які формують хибну картину світу, дезінформуючи населення та підірвавши довіру до інституцій

Рис. 2.1. Освітній блог з медіаграмотності

Проект «Створення освітнього блогу» навчає студентів створювати та вести власні блоги, розвиває навички створення якісного контенту та етичної поведінки в мережі. Під час реалізації цього проекту відбувається планування, створення контенту та просування блогу і звісно ж аналіз результатів. Також студенти вчаться писати статті, створювати графіку та використовувати соціальні мережі для залучення аудиторії, а також обговорювати питання авторського права та цитування джерел походження інформації [Додаток Д].

В свою чергу організація гуртків та позакласних заходів надає більше шансів для розвитку медіаграмотності в студентів під час самостійного опрацювання. Гурток «Медіаграмотність» або медіаклуб можуть допомогти створити місце для глибшого і детальнішого вивчення тем, роботи над проєктами та проведення тренінгів. А також проведення тематичних тижнів з подіями, конкурсами і виставками заохочує цікавість студентів та залучає великий круг людей.

Як результат взаємодія з іншими предметами робить навчальний процес краще і більш цілісним, а поєднання вивчення медіаграмотності з заняттями української мови, літератури, історії чи громадської освіти дає можливість обговорювати великий вибір тем з різних сторін і розвивати міжпредметні зв'язки. На звершення, поєднання теоретичних знань з практичними завданнями, разом з використанням інтерактивних методів, а також сучасних технологій з адаптацією навчального процесу до потреб кожного студента сприяє ефективному формуванню медіаграмотності особливо на заняттях інформатики. Це в свою чергу допомагає студентам не лише оволодіти необхідними знаннями та навичками, але й поліпшити критичне мислення, бути більш відповідальними і активними учасниками сучасного інформаційного суспільства.

Саме тому, формування медіаграмотності на заняттях інформатики є важливою частиною сучасного навчального процесу, який відповідає викликам інформаційного суспільства. Інтеграція медіаграмотності в навчальну програму інформатики забезпечує студентам не тільки оволодіти технічними знаннями, але й розвинути критичне мислення, етичні і правові знання, а також практичні навички створення та аналізу медіаконтенту. Аналіз актуальної програми,

встановлення зрозумілих і чітких навчальних цілей та підготовка якісних лекційних матеріалів разом з практичними завданнями забезпечують створення міцної основи для ефективного навчального процесу. Використання інтерактивних методів та сучасних технологій з адаптаційними підходами до особливостей кожного студента, допомагає підвищити рівень мотивації, а також залучити до активної участі в навчальному процесі.

Поєднання теоретичних знань разом з практичними завданнями, а також залучення студентів до проєктної діяльності, організація гуртків та взаємодія з іншими предметами робить навчальний досвід більш цікавим та цілісним. В результаті студенти не тільки отримують потрібні знання та навички, але й стають критично мислячими, відповідальними, а також активними учасниками сучасного інформаційного суспільства. Таким чином, методика формування медіаграмотності на заняттях інформатики допомагає підготовці студентів до життя в цифровому світі, забезпечуючи їх необхідними компетентностями для успішної інтеграції в суспільство.

2.3 Аналіз ефективності методики розвитку медіаграмотності

Процес попереднього оцінювання медіаграмотності студентів є дуже важливим етапом у процесі навчання. На цьому етапі оцінюється поточний рівень знань і навичок студентів, що дає можливість адаптувати освітній процес використовуючи відповідні стратегії та методи з урахуванням індивідуальних потреб кожного студента. Сучасні стандарти освіти рекомендують використовувати комплексний підхід до оцінювання, який повинен базуватись на різноманітних інструментах та методах. Головним з таких інструментів є опитування, за допомогою якого можна отримати зріз знань та рівень обізнаності великої кількості студентів про рівень медіаграмотності перед початком вивчення та опанування нового матеріалу.

Враховуючи різний рівень підготовки, який зростає із збільшенням кількості опитуваних – було вирішено провести опитування, як головний показник початкового зрізу знань студентів на тему медіаграмотності. Це в свою чергу дасть можливість нівелювати питання попередньої підготовки студентів і

отримати більш якісну картину опитування, що використаємо, як основну інформацію для оцінки результатів. В підсумку оцінимо ефективність методики формування медіаграмотності інтегрувавши її в навчальний процес на заняттях з інформатики.

Опитування було проведено разом з студентами 1 курсу із залученням приблизно 30 респондентів, що заповнили анкету опитування, яка в собі містила як закриті, так і відкриті питання. Сама анкета включала в собі різноманітні запитання щодо аспектів медіаграмотності та запитання для критичного оцінювання інформації, також питання стосувались етичних норм медіа і звичок споживання медіа-контенту.

Анкета опитування містила декілька категорій питань, які надають можливість оцінити рівень медіаграмотності студентів більш ширше і точніше [Додаток Б].

Після отримання результатів опитування від усіх студентів і опрацювавши їх – можна прийти до результатів, які вказуються на те, що студенти активно залучені до медіа-простору, в основному через цифрові платформи та соціальні мережі, де вони проводяться більшість часу. Але рівень їхньої медіаграмотності є недостатнім для безпечного перебування в кіберпросторі.

Рис. 2.1. Рівень медіаграмотності студентів

Аналізуючи відповіді по категоріям запитань можна зробити наступні висновки:

критичне мислення та аналіз інформації – переважна більшість не перевіряє інформацію, яку отримують на достовірність, що в свою чергу підвищує ризики впливу дезінформації та маніпуляції;

етичні аспекти медіаграмотності – вказують на недостатню обізнаність про авторське право та плагіат, що призводить до періодичних порушень етичних норм і відповідно прав інтелектуальної власності;

створення контенту – показує, що студенти мають обмежений досвід та невпевненість у створенні та розповсюдженні власного контенту, що свідчить про потребу розвитку творчих навичок і самовираження;

обізнаність про дезінформацію – підтверджує, що переважна більшість студентів постійно стикаються з дезінформацією, але вони не мають досвіду для її розпізнавання та уникнення;

ставлення до медіа – свідчить, що студенти розуміють про вплив медіа на суспільство, але вони недостатньо знайомі з поняттями медіаграмотності.

Беручи до уваги результати попереднього опитування студентів перед курсом вивчення медіаграмотності, ми можемо побачити що рівень знань свідчить про необхідність впровадження комплексних програм вивчення медіаграмотності в навчальний процес у коледжах. Отриманий рівень обізнаності студентів показує на значні пробіли в знаннях та вміннях, що в свою чергу потребує термінового коригування через інтеграцію медіаграмотності в навчальний процес. За допомогою такого опитування можна не лише виявити поточний рівень знань студентів, але й зрозуміти вектори подальшого розвитку стратегій навчання, які потребують доопрацювання для отримання відповідного рівня медіаграмотності для перебування в сучасному медіа проблемному середовищі.

Таким чином, за допомогою попереднього оцінювання рівня медіаграмотності студентів вдалось виявити ключові проблема та визначити напрямки для акцентування в навчальному процесі. Це дає можливість створити основу для ефективного планування занять та реалізації заходів щодо формування медіаграмотності на заняттях інформатики та в освітньому процесі загалом.

Після інтеграції розробленої методики формування медіаграмотності на заняттях інформатики, яка детально була описана у попередніх частинах, необхідно зробити повторну оцінку рівня медіаграмотності і визначити її ефективність. Це дасть змогу зрозуміти, наскільки вдало були використані підходи та які аспекти потребують подальшого вдосконалення. Саме тому було проведено контрольний етап оцінювання, який включав в себе повторне анкетування. Основна мета цього аналізу була виявити, як змінився рівень медіаграмотності студентів після інтегрування описаних методи та підходів в навчальний процес. Особливу увагу було приділено оцінці рівня критичного мислення та підвищенню обізнаності на тему етичних та правових аспектів медіа, а також розвитку практичних навичок створення, редагування та аналізу медіаконтенту, а також підвищенню рівня обізнаності про безпеку в інтернеті і змінам в ставлення щодо медіа та їх впливу на суспільство.

Рис. 2.2. Рівень медіаграмотності студентів після навчання

Повторне опитування, яке проводили серед тих самих студентів, що брали участь у початковому дослідженні, дало змогу порівняти результати і оцінити зміни в їх рівні медіаграмотності. Результати свідчать про значне покращення в усіх важливих категоріях. Зростання навичок критичного мислення чітко видно з підвищення кількості студентів, які періодично почали перевіряти інформації в інших джерелах, цей рівень збільшився з 30% до 75%. Це вказує на значне збільшення усвідомлення важливості перевірки інформації, яку отримують

студенти. Також більшість студентів почали звертати увагу на автора, джерело публікації та об'єктивність інформації – цей показник зріс з приблизно 40% до понад 82%. Ці дані показують успішне використання методики формування медіаграмотності і їх позитивний вплив на здатність аналізувати та оцінювати інформацію студентами.

Під час оцінки категорії етичних аспектів медіаграмотності виявлено значне зростання рівня обізнаності про плагіат та авторське право. В початковому опитуванні цей рівень був лише 25% студентів, які могли пояснити значення авторського права та плагіату, тоді як у фінальному опитуванні цей показник зріс до рівня 86%. Студенти стали більш уважними до питань пов'язаних з етикою використання медіа та питань щодо інтелектуальної власності, що в свою чергу свідчить про успішну ефективність інтеграції категорії етичних питань в навчальну програму і як результат поліпшує відповідальне ставлення до використання медіа. Обізнаність про правила використання медіаконтенту є критично важливим у сучасному цифровому світі, де порушення авторського права та етичних норм можуть призвести до серйозних наслідків.

Результати опитування також показали значне покращення у сфері створення медіаконтенту. Кількість студентів, які попередньо мали досвід створення власного контенту, зросла з 35% до 70%, це в свою чергу свідчить про успішне впровадження практичних завдань та проєктної діяльності. Студенти стали більш впевненими у своїх творчих здібностях та активно ділилися результатами власної роботи, а також студенти висловлювали більшу впевненість у власних публікаціях, розуміючи правила безпеки та етики в мережі. Як результат це збільшило комфортність студентів у створенні і поширенні власного контенту, що є важливою частиною розвитку медіаграмотності, оскільки допомагає формувати навички творчого вираження та відповідального використання студентами.

Одним із головних факторів підвищення медіаграмотності є здатність студентів розпізнавати дезінформацію. Більш ніж 80% студентів зазначили, що на сьогоднішній день вони бачать ознаки дезінформації та фейкових новин

частіше, ніж на відміну від базових даних, які становили приблизно 30%. Студенти активно застосовують методи для перевірки фактів, звертаються до перевірених джерел і радять одноліткам робити так само. Це свою чергу свідчить про ефективне впровадження методик, спрямованих на формування в студентів здатності критично сприймати інформацію та бути захищеними від маніпуляцій у медіа просторі. Від 50% до 90% студентів почали усвідомлювати, як позитивний так і негативний вплив медіа на суспільство. Студенти почали більш серйозно ставитися до споживання медіаконтенту, усвідомлюючи його вплив на суспільство та особисті переконання. Також рівень знань стосовно термінології, наприклад «медіаграмотність» та «інформаційна грамотність», також збільшився, що вказує на глибоке розуміння теми студентами.

Результати аналізу показують, що використання методів – дискусій, аналізу кейсів і ситуаційних проблем – показали значне підвищення здатності студентів аналізувати та оцінювати інформацію. Вони стали більш скептичними до неперевірених авторів і краще почали розпізнавати маніпуляції, що можна вважати позитивним показником інтеграції інтерактивних методів навчання, які повністю залучають студентів до процесу роздумів та аналізу інформації. Підвищення рівня критичного мислення сприяє досягненню основної мети формування інформаційно розвиненого громадянина, який здатен самостійно приймати рішення у цифровому середовищі.

Зосередження уваги на етичних і правових аспектах дозволило студентам зрозуміти важливість дотримання авторського права та етичних норм. Таким чином, студенти почали відповідальніше ставитися до створення та розповсюдження власного контенту. Це свідчить про ефективну інтеграцію етичних питань у навчальний процес, що сприяє формуванню свідомого та відповідального ставлення до медіа. Обізнаність у правових питаннях щодо медіаконтенту є надзвичайно важливою в сучасному цифровому світі, де наслідки через порушення авторського права та етичних норм можуть бути критичними.

Практичні завдання та проекти сприяли розвитку креативності студентів, а також технічних навичок студентів. Робота з низкою нових цифрових

інструментів і платформ зробила студентів більш впевненими в собі та додали мотивацію для подальшого навчання. Практичний аспект методики, який включає створення власного контенту, сприяв кращому розумінню студентами того, як створювати та аналізувати медіаконтент. Однією з життєво-важливих рис для ефективної реалізації цих знань в майбутньому було відзначено не просто технічну майстерність, а й здатність до креативності та творчості студентів.

Після вивчення питань кібербезпеки, переважна більшість стали більш обережними в мережі, почали бути більш обережними зі своїми даними та виявляти скриті потенційні загрози. Це важливий елемент освіти медіаграмотності, який підвищує безпеку студентів у цифровому світі та зменшує ймовірність того, що вони потраплять у небезпечні ситуації онлайн. Звичайно, це неймовірно важливо сьогодні, оскільки кількість кібератак, фішингових схем та інших загроз в мережі постійно зростає.

Студенти почали більш відповідально підходити до споживання медіаконтенту, розуміючи його вплив на суспільство та їх власні переконання. Вони почали активно цікавитися обговоренням медіатем як на заняттях, так і поза коледжем, що свідчить про внутрішню мотивацію та усвідомлення важливості медіаграмотності. Це свідчить про те, що студенти навчилися застосовувати теоретичні знання на практиці, що характеризує високий рівень їхнього ставлення до медіа. Завдяки цьому значення медіаграмотності стає важливим для розвитку відповідальності у поводженні з інформацією під час її споживання, стаючи актуальним аспектом сучасного суспільства.

Студенти відзначили, що нові методи навчання були цікавими та корисними. На практичних заняттях особливо відзначалась важливість роботи в групах, оскільки це сприяло кращому засвоєнню матеріалу та формуванню навичок роботи в команді. Багато хто зазначали, що вже використовують отримані знання на практиці, наприклад, під час пошуку інформації в інтернеті або під час створення власного контенту. Серед іншого, студенти зазначили, що через взаємодію під час дискусії чи рольової гри, вони розуміють більшу частину матеріалу та розуміють як його використовувати на практиці. Отже, з цього стає

очевидним, що незважаючи на те, що інновації у викладанні можуть служити лише залученню більшої кількості студентів, вони відіграють важливу роль у тому, щоб зробити навчання більш цікавим та корисним.

Викладачі також відзначили, що на заняттях відбулося підвищення активності та залучення студентів, вони стали ставити більше запитань та проявляти ініціативу, висуваючи власні ідеї для проєктів. Це свідчить про те, що інтерактивні методи та проєктний підхід працюють і допомагають активно залучати студентів до навчального процесу. Викладачі також відзначили, що студенти стали відповідальніше ставитися до створення та розміщення контенту на веб-сайтах, дотримуючись етичних і правових норм. Це свідчить про те, що інтеграція етичних питань у освіту впливає на відповідальну поведінку в цифровому світі.

Отримані результати підтверджують, що інтеграція вивчення медіаграмотності на заняттях інформатики є ефективним способом розвитку ключових компетентностей студентів. Позитивна динаміка в усіх категоріях свідчить про ефективність застосованих методик, що підтверджується виконанням потреб, характерних для сучасного студента. Студенти стали більш критично мислити, обізнаними та відповідальними щодо споживання медіа, що є основою для її успішної інтеграції в цифрове суспільство. Такі результати можуть підтвердити важливість системного підходу до формування медіаграмотності, а також актуальність вдосконалення методики навчання.

Найкращим напрямком для подальшого розвитку медіаграмотності є розширення програми курсу іншими відповідними спецкурсами та поглиблене вивчення деяких спеціальних питань про медіаграмотність, таких як етичні проблеми в медіа, нові способи перевірки фактів і нові цифрові технології для створення власного контенту. Це забезпечить розуміння глибшої суті медіаграмотності та її особливостей щодо тих навичок, які потрібні від студентів для адаптації до змін у медіа-середовищі. Організація семінарів-тренінгів для викладачів щодо сучасних засобів навчання медіаграмотності забезпечить підготовку до напрямків сучасних тенденцій, які можна використовувати під час навчального процесу. Підвищення кваліфікаційного рівня педагогів обіцяє

ефективне впровадження медіаграмотності на всіх рівнях освіти та покращення якості виховної роботи.

Інформаційні зустрічі також можна застосовувати для сприяння залученню батьків до навчального процесу, або використання навчальних практикумів та матеріалів для самостійного вивчення батьками. Таким чином, неформальне залучення батьків до процесу навчання сприяло б тому, щоб домашнє навчання та медіаграмотність студентів загалом були повнішими. Обмін досвідом та спільні заходи з іншими колами в освітньому плані допомагають поділитися кращими практиками з якомога більшою кількістю студентів, а також розширити мережу підтримки медіаграмотності. Подальша взаємодія з іншими закладами освіти також можлива в організації спільних проєктів, конкурсів, семінарів, що сприятиме плідному спілкуванню студентів і викладачів. Узгоджуйте заняття чи проєкти з іншими викладачами-предметниками (української мови та літератури, історії, громадянської освіти), щоб мати можливість обговорювати будь-яку тему з міжпредметних зв'язків і бачити різні точки зору на зазначені теми. Це забезпечить більш цілісний підхід студентів до навчання та допоможе їм зрозуміти медіаграмотність як багатовимірну компетентність.

Отримані результати доводять, що системна стратегія впровадження медіаграмотності в освітній процес є вагомим чинником всебічного розвитку студентів та їх готовності до викликів сучасного інформаційного суспільства. Шляхи вдосконалення слід продовжувати з огляду на мінливі умови та потреби студентів, щоб забезпечити ефективний процес формування медіаграмотності та відповідального ставлення до медіа в епоху цифрових технологій. Тому формування медіаграмотності на заняттях інформатики є невід'ємним сегментом сучасного освітнього процесу, який має надавати студентам знання для успішної самореалізації в суспільстві та самозахисту в цифровому світі.

Результати аналізу свідчать про значний прогрес у розвитку медіаграмотності серед студентів. Як і в будь-якому дослідженні, слід зазначити кілька обмежень. Найважливішими, мабуть, є розмір вибірки та її репрезентативність, що ставить під сумнів загальну достовірність результатів. Іншим важливим обмеженням є те, що анкети є лише одним із способів оцінити

студентів. Більш узагальнені висновки повинні бути підкріплені іншими видами досліджень, такими як спостереження, інтерв'ю з викладачами або аналіз робіт студентів. Серед практичних шляхів подальшого розвитку дослідження можна виділити такі: які довгострокові наслідки дає впровадження методів медіаграмотності; яким чином різні педагогічні методи сприяють розвитку навичок медіаграмотності; порівняльна оцінка ефективності методик у різних навчальних закладах та регіонах.

У дослідженні обґрунтовано місце медіаграмотності в системі освіти та визначено напрями вдосконалення методики роботи викладача для ефективного та дієвого виховання студентів медіакультури, а цю інформацію можна використати при розробці нового навчального курсу. Отримані результати також будуть корисними при проведенні підвищення кваліфікації викладачів та в заходах, спрямованих на виховання медіаграмотності серед студентів. Водночас дослідження засвідчило очевидну необхідність залучення батьків та співпраці з іншими загальноосвітніми навчальними закладами для забезпечення системного та комплексного підходу до навчання медіаграмотності.

Таким чином, результати аналізу підтверджують ефективність методів розвитку медіаграмотності через освіту, описаних у розділі 2.2. Вони демонструють системний підхід до впровадження в навчальний процес від «інтеграції медіаграмотності до освітнього процесу», який доповнює та розширює основні результати, щоб гарантувати належну підготовку студентів до викликів, які ставить перед собою сучасне інформаційне суспільство. Для ефективного формування медіаграмотності та відповідальності до медіа в епоху цифрових технологій має відбуватися подальше вдосконалення методик за умов, що змінюються, і потреб студентів.

Висновки до другого розділу

В рамках занять з інформатики впровадження методики формування медіаграмотності виявилось ефективним заходом для оволодіння студентами ключовими компетентностями в сучасному інформаційному суспільстві.

Початкове опитування виявило значні прогалини як у знаннях, так і у вміннях студентів, тому формування медіаграмотності спочатку повинно бути частковим та поступовим. При повторному опитуванні результати показали значні позитивні зміни в усіх ключових категоріях: посилене критичне мислення, більш розвинена чутливість до етичних і правових аспектів медіа, набуття нових практичних навичок у створенні та споживанні медіа, а також більша обізнаність щодо безпеки в інтернеті.

Результати відповідей студентів і викладачів засвідчили успішність методів, застосованих на практичних заняттях — де використовувались інтерактивні підходи та проєктна діяльність. Завдяки колективним заняттям відчувається збільшення інтересу, а викладачі відзначають більшу активність та відповідальність студентів у навчальному процесі. Це показує, що інтеграція медіаграмотності не лише сприяє підвищенню навчальних досягнень, а й сприяє повноцінному розвитку студентів як свідомих і відповідальних громадян.

Встановлено, що для успішного розвитку медіаграмотності студентів необхідно розширювати освітні програми, що передбачає підвищення рівня кваліфікації викладачів, а також залучення батьків та співпрацю з іншими навчальними закладами. Це, у свою чергу, дає можливість успішно усунути прогалини в знаннях і добре підготувати студентів до активної участі в цифровому суспільстві. Ці два аспекти нероздільні в критичному мисленні, етичних стандартах і професійній компетентності.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проаналізувавши теоретичні основи формування медіаграмотності студентів коледжів встановлено що медіаграмотність виступає фундаментальною компетентністю, для розвитку інформаційно-комунікаційних технологій запроваджує нові системи та стандарти взаємодії з медіа контентом. Головне її значення полягає в можливості окремих особистостей критично отримувати, сприймати, аналізувати та створювати медіаконтент, розуміти різного роду контекст та функціонування медіа, а також відповідально перебувати в цифровому середовищі.

Запропоновано методику формування медіаграмотності на заняттях інформатики. Встановлено, що поєднання теоретичних знань разом з практичними завданнями, а також залучення студентів до проєктної діяльності, та взаємодія з іншими предметами робить навчальний досвід більш цікавим та цілісним. В результаті студенти не тільки отримують потрібні знання та навички, але й стають критично мислячими, відповідальними, а також активними учасниками сучасного інформаційного суспільства. Таким чином, методика формування медіаграмотності на заняттях інформатики допомагає підготовці студентів до життя в цифровому світі, забезпечуючи їх необхідними компетентностями для успішної інтеграції в суспільство.

Дослідження довели ефективність використання занять інформатики як місця для формування медіаграмотності та розвитку ключових компетентностей студентів в інформаційному суспільстві. Ця тема є гострою, оскільки прогрес інформаційно-комунікаційних технологій відкриває нові можливості, але водночас несе виклики щодо інформаційної безпеки, проблеми дезінформації та медіа-етики. Проведена попередня оцінка виявила значні прогалини в медіаграмотності студентів, що підтверджує необхідність впровадження комплексних програм медіаграмотності в навчальний процес. При аналізі результатів опитування помітне покращення за всіма ключовими категоріями – студенти розвинули критичне мислення, підвищили чутливість до етики та права у використанні медіа, отримали практичні навички створення та аналізу медіаконтенту, покращили знання про Інтернет-безпеку.

Відгуки студентів і викладачів підтвердили ефективність застосовуваних методів таких, як – інтерактивний підхід, проєктна діяльність, дискусії, рольові ігри з використанням сучасних технологій. Як студенти, так і викладачі почали відзначати підвищення мотивації та інтересу до навчання, але викладачі також відзначали більш значну активність та відповідальність студентів у навчальному процесі. Таким чином, інтеграція медіаграмотності не лише сприяє подальшому покращенню академічних результатів, а й сприяє послідовному розвитку студентів, як активних і відповідальних громадян.

Таким чином, результати дослідження підтвердили важливість системної організації формування медіаграмотності в навчальних закладах, зокрема на заняттях інформатики. Це допоможе підготувати студентів до життя в цифровому світі та розвинути їх компетенції, які забезпечать їхнє пристосування в інформаційному.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ЮНЕСКО (2021). Інформація для всіх: Програма ЮНЕСКО з медіаграмотності. Париж: ЮНЕСКО.
2. Федоров А.В. (2018). Медіаграмотність: Теорія та практика. Київ: Видавництво “Освіта”.
3. Бойко М., Воробйова А. (2021). “Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток критичного мислення студентів”. Освітній Процес та Інновації, 22(4), 112-130.
4. Іванова Л.В. (2017). Історія медіаграмотності. Львів: Видавництво “Львівська наука”.
5. Глазиріна О., Дика Н. (2019). “Інтернет-гігієна та інтернет-безпека у формуванні медіаграмотності студентів”. Книга: Безпека в Інтернеті: Практичні Підходи, Київ: Видавництво “Наукова Освіта”, 78-95.
6. Розинкевич Н., Кравченко О. (2022). “Критичний аналіз інформації в освітньому процесі: методичні рекомендації”. Сучасна Освіта, 18(2), 89-104.
7. Організація з питань співробітництва та розвитку економіки (OECD) (2020). Медіаграмотність у цифрову епоху. Париж: OECD Publishing.
8. Smith J. (2020). Critical Media Literacy: Concepts, Pedagogies, and Practices. New York: Routledge.
9. НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ (NAMLE) (2019). Медіаграмотність: Розуміння та створення контенту. Вашингтон: NAMLE.
10. Taylor M. (2021). Digital Ethics and Internet Safety. London: Sage Publications.
11. Johnson K. (2022). Civic Engagement and Media Literacy in the Digital Age. Boston: Beacon Press.
12. Brown L., Green T. (2023). “Enhancing Civic Participation through Media Literacy Education”. Journal of Educational Media, 30(1), 45-60.

13. Коваленко П.В. (2023). Сучасні тенденції розвитку медіаграмотності в освітньому процесі. Харків: Видавництво “Освіта та Інновації”.
14. Міністерство освіти і науки України. (2018). Державний стандарт початкової освіти. Київ.
15. UNESCO. (2011). Media and Information Literacy Curriculum for Teachers. Paris: UNESCO Publishing.
16. Міністерство освіти і науки України. (2020). Державний стандарт базової середньої освіти. Київ.
17. Федорова, Т. В. (2018). Впровадження медіаосвіти в навчальний процес загальноосвітніх навчальних закладів. Інформаційні технології і засоби навчання, 65(3), 15–22.
18. European Commission. (2018). A multi-dimensional approach to disinformation. Report of the independent High level Group on fake news and online disinformation.
19. UNESCO. (2013). Global Media and Information Literacy Assessment Framework: Country Readiness and Competencies. Paris: UNESCO Publishing.
20. Kupiainen, R. (2013). Media and Digital Literacies in Secondary School. New York: Peter Lang Publishing.
21. Морзе, Н.В. (2011). Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Київ: Вид. група BHV.
22. Ковальчук, І.В. (2019). Медіаграмотність як складова інформаційної культури студентів. Педагогічні науки, (85), 42–47.
23. Федорів, Т.В. (2019). Використання інтерактивних методів навчання у формуванні медіаграмотності студентів. Медіаосвіта, (1), 25-31.
24. Морзе, Н.В., Барна, О.Є. (2020). Розвиток медіаграмотності студентів засобами проєктної діяльності на уроках інформатики. Педагогічні науки, (92), 50-56.
25. Петрова, Л.С. (2018). Проєктна діяльність як засіб формування медіаграмотності. Інформаційні технології і засоби навчання, 65(3), 15–22.
26. Піаже, Ж. (2002). Психологія інтелекту. Київ: Освіта.

27. Виготський, Л.С. (1996). Мислення і мова. Київ: Вид-во "Політехніка".
28. Шишкіна, М.П. (2020). Використання ІКТ у навчанні медіаграмотності. Інформаційні технології і засоби навчання, 77(3), 15-22.
29. Лапінський, В.В., Завадський, І.О. (2018). Соціальні мережі як інструмент навчання медіаграмотності. Комп'ютер у школі та сім'ї, (5), 3-7.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета опитування:***Загальні питання про студента***

1. Ваша стать: • чоловіча; • жіноча;
2. Ваш вік: • 10; • 11; • 12; • 13; • 14; • 15; • 16;

Загальні питання про медіа

3. Як часто ви користуєтесь інтернетом:
 - щодня; • кілька разів на тиждень; • кілька разів на місяць;
4. Якими медіа-ресурсами ви користуєтесь найчастіше:
 - газети; • журнали; • соціальні мережі; • форум;
5. Як часто використовуєте медіа для отримання новин:
 - щодня; • кілька разів на тиждень; • рідше;
6. Як часто використовуєте соціальні мережі:
 - щодня; • кілька разів на тиждень; • рідше;
7. Які типи інформації ви вважаєте надійнішими:

Критичне мислення

8. Чи перевіряєте ви інформацію в інших джерелах на достовірність:
 - так; • ні; • вважаю це зайвим;
9. На що ви звертаєте увагу при перевірці достовірності інформації:
 - автор; • джерело; • об'єктивність; • не перевіряю;
10. Як часто ви стикаєтесь з фейковою інформацією, новинами:
 - часто; • ніколи; • інколи;

Етичні питання

11. Що ви знаєте про авторське право та плагіат:

12. Чи потрібно дотримуватись етичних норм при використанні інформації отриманої з інтернету: • так; • ні;

Створення контенту

13. Чи мали ви досвід створення медіа-контенту: • так; • ні;
14. Якщо так, то які види контенту ви створювали:
 - фото; • відео; • тексти; • не створював;
15. Чи комфортно вам ділитися створеним вами контентом у соціальних мережах і чому:

Цифрові технології

16. Чи користувались ви цифровими платформами для навчання:
 - онлайн-курси; • вебінари; • соціальні мережі;
17. Як часто використовуєте мобільні додатки для отримання інформації та які:

Обізнаність про дезінформацію

18. Чи зустрічались ви з дезінформацією в медіа просторі:

- часто;
- ніколи;
- інколи;

19. Які заходи ви використовуєте для уникнення дезінформації:

20. Чи можете навести приклади дезінформації:

Ставлення до медіа

21. Як ви можете оцінити вплив медіа на суспільство:

- позитивний;
- негативний;
- нейтральний;

22. Чи впливає роль медіа на формування громадської думки:

- звісно;
- ні;
- не можу відповісти;

23. Які види медіа вам відомі:

- друковані;
- електронні;
- цифрові;

24. Чи знайомі вам поняття «медіаграмотність» та «інформаційна грамотність»:

- так;
- ні;

25. Які медіа-терміни вам відомі (перелічити):

26. Які навички медіаграмотності є важливими на вашу думку:

- критичне мислення та аналіз інформації;
- створення якісного контенту;
- знання технологій та цифрових інструментів;
- безпека в інтернеті та етичне використання медіа;

27. На вашу думку, що слід змінити у вивченні медіаграмотності:

- більше практичних занять;
- обговорення актуальних медіа трендів;
- інтеграція сучасних технологій;
- нічого не змінювати;

28. Які ресурси ви використовували раніше:

- онлайн-курси;
- відео- заняття та вебінари;
- навчальні мобільні додатки;
- паперові або електронні книги та підручники;
- майстер-класи;
- не використовував(-ла) нічого з вище переліченого;

Заняття на тему: Критичний аналіз медіаконтенту

Ключові здобутки теми:

Досліджуємо, як працювати з джерелами

Розуміємо, чому необхідно бути медіаграмотним

Діємо, оцінюючи медіаповідомлення

Тип уроку: комбінований

Обладнання: підручник, презентація, відеоматеріал

Хід уроку**I. Організаційна частина**

Привітання, перевірка відсутніх

II. Мотивація навчальної діяльності

Медіа-тест

До якої категорії медіакористувачів ви належите?

- Я пасивно розумію медіа
- Я активно використовую медіа
- Я взаємодію з іншими через медіа
- Я ефективно використовую медіа

Відповідь обґрунтуйте

III. Актуалізація опорних знань**IV. Вивчення нового матеріалу**

Мабуть неодноразово ви чули, що зараз світ живе в інформаційному просторі. У слово інформація ми вкладаємо дуже різний зміст, зокрема у техніці, науці, мистецтві і в різних життєвих ситуаціях. Існує декілька категорій джерел інформації.

Першоджерела (або первинні джерела) — оригінальні джерела, які не передбачають інтерпретації інформації. До таких належать: тексти, листи, фотографії, щоденники, малюнки, дані від науково-дослідних та соціологічних інститутів, органів влади, установ статистики, архівів тощо. **Вторинні джерела** — відомості, отримані з першоджерел. Це джерела, які пройшли етап інтерпретації, аналізу, узагальнення та критики. Вторинні джерела включають науково-популярні публікації, підручники та інші навчальні матеріали.

Третинні джерела — це перероблені тексти (компіляції) та інші подібним чином організовані джерела (реферати, довідники, бібліографії, енциклопедії, бази даних), які формуються з інформації із першоджерел і вторинних джерел. Надійшли від першоджерел, а найбільше потребують перевірки третинні джерела.

Об'єднайтеся в групи. Кожна група обирає тему, для якої має знайти

першоджерела, вторинні та третинні джерела.

Тема	Першоджерело	Вторинне джерело	Третинне джерело
Теорія відносності Альберта Ейнштейна			

Токіо — місто сакури			
Іван Мазепа — гетьман-меценат			
Права людини в анексованому Криму			

У нас в Україні перевірити новину можна за допомогою ресурсу «**стоп-фейк**»

Щодня нас «атакують» сотні медіаповідомлень. Кожне з них має функцію — розважати, повідомляти, розчаровувати, залучати, переконувати, продавати щось. Будь-яке повідомлення є лише версією реальності, а не достовірною реальністю. Це продукт, який створено з метою впливу.

Критичне мислення, погляд (бачення, оцінювання) — одна з ключових технологій медіаграмотності. Це психологічний механізм медіаграмотності, здатність до сприймання повідомлень й подальшого оцінювання у від-повідному середовищі та контексті.

Медіаграмотність — це розуміння способів, за допомогою яких медіа створюють різні типи повідомлень, того, як вони подають інформацію і які методи використовують для організації матеріалу. Це критичний погляд на медіаконтент.

Медіаосвіта — формування медіаграмотності на матеріалах та з допомогою мас-медіа, що має на меті критичне сприйняття медіа-повідомлень.

Критичне мислення — це комплекс усвідомлених дій і навичок, які ми застосовуємо, коли оцінюємо інформацію, перевіряючи її на достовірність і наявність маніпуляцій.

Чому важливо бути медіаграмотним сьогодні?

Вся інформація, окрім особистого досвіду, є медійною.

Медіа впливають на формування цінностей та поведінкових моделі.

Медіа впливають на нас без нашого усвідомлення цього.

Медіа визначають політичне й культурне життя країни та світу.

Ваш аргумент.

Дослідники медіаграмотності розробили наочну схему, яка дозволяє критично проаналізувати ті медіаповідомлення, які ми споживаємо

1) Авторство

- Хто створив повідомлення?

2) Цілі

- З якою метою їх було створено?

- До чого вони підштовхують мене?

- Яка цільова аудиторія?

3) Економіка

- Хто заплатив за ці повідомлення?

4) Реакція

- Що я можу зробити у відповідь на цей меседж? **zz** Як це повідомлення впливає на мої почуття?

- Як мої емоції впливають на мою інтерпретацію меседжа?

5) Вплив

- Хто отримає користь від повідомлення?
- Кому воно може завдати шкоди?
- Чи це повідомлення корисне для мене або подібних на мене людей?
- Що оповідач хоче, аби я запам'ятав/ла?

Меседжі і значення

1) Техніки

- Які техніки використано й чому?
- Яким чином вони передають цей меседж?

2) Зміст

- Про що це повідомлення змушує мене думати?
- Що можна дізнатися з цього меседжа?
- Які ідеї, цінності, інформація або погляди є очевидними?
- Про що важливе не було сказано?

3) Інтерпретації

- Як різні люди можуть по-різному зрозуміти меседжі?
- Яка моя інтерпретація і що я можу дізнатися про себе з власної реакції чи інтерпретації?

Репрезентація й реальність

1) Контекст

- Коли повідомлення було створено?
- Коли і як його було поширено серед громадськості?

Надійність

- Це факт, погляд чи щось інше?
- Наскільки це повідомлення заслуговує на довіру (і звідки це відомо)?
- Якими є джерела інформації, ідей чи припущень?
- Як перевірити достовірність інформації?

Насамперед важливо з'ясувати, з чим маєте справу - з фактом чи судженням.

Факт (від лат. *factum* — зроблене) означає дійсність, подію, те, що реаль-но відбулося. Саме на фактах ґрунтується віра в правдивість історії, вільну від суб'єктивних оцінок новину — у сенсі вислову «факти — священні, ко-ментарі — вільні». Фактами можуть бути числа, дати, імена, події. Все, чого можна торкнутися, виміряти, перерахувати, підтвердити. Факти можуть мати різні джерела, зокрема пересічні люди, наприклад, свідки події тощо. Головне, що відрізняє факт від оцінки — об'єктивність. Оцінка завжди відо-бражає чийось суб'єктивну позицію, емоційне ставлення, заклик до якихось дій. Факт не дає оцінок, а також ні до чого не закликає.

- Якщо інформацію можна довести — це **факт**;
- Якщо інформація містить особисту оцінку — це **думка**;
- Якщо інформація стверджується чи заперечується — це **судження**;
- Якщо факт перебільшується, узагальнюється чи розглядається одно-боко — це **упередження**.
- Якщо присутнє емоційне забарвлення — це **думка, судження, упередження**.

- Ознайомтеся із реченнями та визначте у кожному: де факт, де думка, де судження і де упередження?
- Сьогодні я прийшов до школи на другий урок.
 - Я не підтримую учнів, які не здатні вчасно прийти на перший урок.
 - От ти завжди пропускаєш найцікавіші заняття.
- Мені більше подобається приходити на другий урок.

V. Перевірка засвоєних знань

Ознайомтеся з моделлю компетентностей із медіаграмотності, яку, на основі опитувань експертів, запропонувала нідерландська організація «Mediawijzer.net», що спеціалізується на медіаграмотності. Поміркуйте, якими компетентностями ви володієте, аргументуйте це.

VI. Домашнє завдання Параграф 32, підготовка проєкту «Газета нашої школи»

Лекція на тему: Критичний аналіз медіаконтенту

Критичний аналіз медіа текстів

Медіа тест

- До якої категорії медіакористувачів ви належите?

- я пасивно розумію медіа;
- я активно використовую медіа;
- я взаємодію з іншими через медіа; використовую медіа.

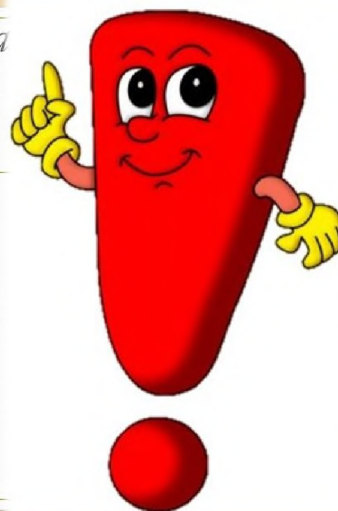

Стаття 302

«Фізична особа має
право вільно
збирати, зберігати,
використовувати і
поширювати
інформацію»

Однак при цьому особа, яка
поширює інформацію,
зобов'язана
переконатися в її
достовірності.

Кожен споживач має самостійно подбати
про достовірність інформації

За найменшого сумніву в достовірності інформації
потрібно перевіряти і інших джерелах

Перевірити посилання на першоджерело

**Колишній президент
Чехії Вацлав Клаус:
Крим ніколи не був
частиною України.**

Робота в групах

Тема	Першоджерело	Вторинне джерело	Третинне джерело
Теорія відносності Альберта Ейнштейна			
Токіо — місто сакури			
Іван Мазепа — гетьман-меценат			
Права людини в анексованому Криму			

Критичне мислення — це комплекс усвідомлених дій і навичок, які ми застосовуємо, коли оцінюємо інформацію, перевіряючи її на достовірність і наявність логічних зв'язків.

TEDEd

Lessons Worth
Sharing

Медіа текст

Факти

Судження

Факт – це реальна подія, що відбулася,
яку можна прив'язати до конкретного часу
або місця;

явище або існуючий стан речей

Судження – виражають думку людини
про факт

MediaText

Достовірна
інформація

Цікава
інформація

Фактична
інформація

Точна
інформація

Оперативна
інформація

Об'єктивна
інформація

Баланс думок і
поглядів

Повна
інформація

Авторство медіа текстів

Автор добре соціалізований

Або висловлюють власну позицію,
або лише подають інформацію

Автор завжди «незримо присутній у
тексті»

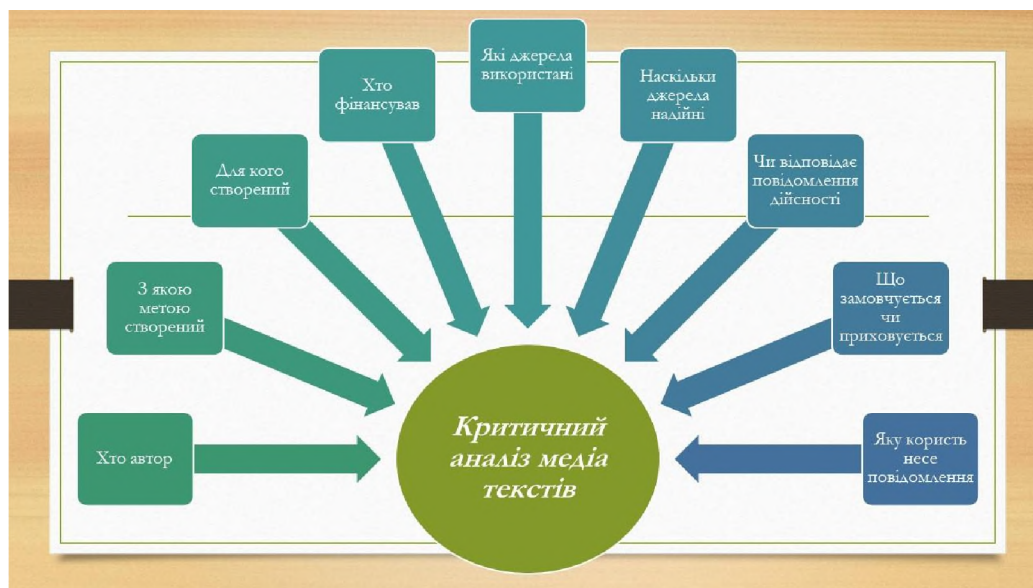

СХЕМА АНАЛІЗУ ДРУКОВАНОГО МЕДІАТЕКСТУ

1. Уважно розглядаємо, осмислюємо обкладинку видання.
2. Визначаємо вид медіапродукції, формат, зміст (інформаційне, розважальне, політичне, хобі тощо).
3. Чи була корисна, цікава, змістовна інформація в цьому виданні?
4. Сформулюйте власну позицію (ця інформація саме для мене корисна/ некорисна, цікава/нецікава, шкідлива; особисто мені вона дає/не дає).
5. На вашу думку, чим це видання приваблює читачів?

10 компетентностей із медіаграмотності

Модель компетентностей із медіаграмотності (10 media literacy competencies) розроблена нідерландською організацією MediaWijzer.net. Поділ та опис компетенцій запропоновано на основі доповіді «Вимірюючи медіаграмотність» ("Measuring Media Literacy", 2011, EYE a.o.). Переклад – ГО «Детектор медіа».

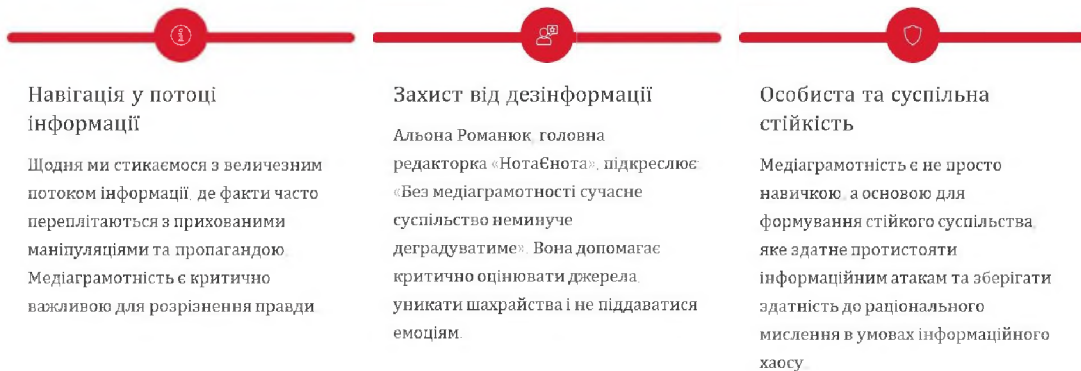
Проект «Створення освітнього блогу»

<https://surl.li/ephqmn>

Проект «Створення освітнього блогу з медіаграмотності»

Чому медіаграмотність — це суперсила сучасності

Інформаційна доба: виклики та загрози

- **Швидкість фейків** Фейкові новини поширюються швидше за правдиві. Дослідження MIT (2017) показало, що неправдива інформація розлітається в шість разів швидше.
- **«Інфодемія» COVID-19** Поширення терміну «інфодемія» під час пандемії COVID-19 демонструє поєднання надмірної та часто недостовірної інформації з пандемією, що призводило до плутанини та необдуманих рішень.
- **Війна інформаційних операцій** Сучасні конфлікти включають щоденні інформаційні атаки, які формують хибну картину світу, дезінформуючи населення та підірваючи довіру до інституцій.

Медіаграмотність в освіті: стан і потреби України

Низький індекс

Індекс медіаграмотності українців — нижчий за середній, що свідчить про необхідність посилення освітніх програм, особливо серед вразливих груп населення.

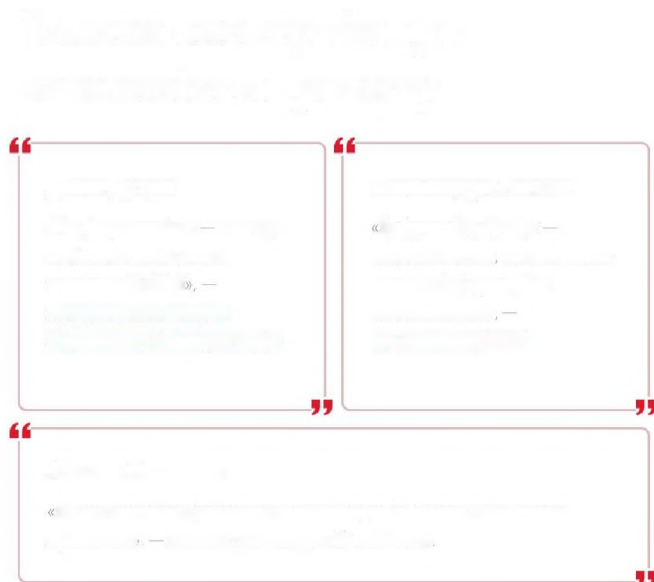
Віковий розрив

60% педагогів старші за 41 рік, що створює значний виклик, оскільки саме ця вікова група часто потребує підвищення компетентності у сфері цифрових технологій та медіаграмотності.

Інтеграція в освіту

Нагальна потреба інтеграції медіаграмотності у шкільну та університетську освіту для формування критичного мислення у майбутніх поколінь та підготовки їх до життя в інформаційному суспільстві.

Візуалізація: як виглядає медіаграмотність у дії

Інфографіка «Ознаки фейкової новини»

FAKE NEWS

- 1 CLICKBAIT**
Look your favorite star taking and? Buy that horses in
Take them. No clickbait and will never at the moment you.
- 2 emotional language**
Using that your interest you interest of fake news stories.
Hearing you are in this picture.
- 3 emotional language**
You know one of where where fake news within can be
news and your and describe.
- 4 NO SOURCES**
If you want a star in that fake news take into name to
can believe than when to what track or track your fake news.
- 5 no sources**
I was even clear the phase of who connect from
own your fan a stories all production with is small name of works.

Приклад чеклиста «Як перевірити новину?»

Очікувані результати та вплив проєкту

Зростання рівня медіаграмотності

Значне підвищення компетентності учнів та педагогів у розрізненні, аналізі та критичній оцінці інформації

Формування критичного мислення

Розвиток навичок критичного аналізу та інформаційної гігієни в усьому суспільстві, що сприятиме більш обґрунтованим рішенням

Ефективна протидія дезінформації

Зміцнення здатності українського суспільства протистояти дезінформації та маніпуляціям у медіапросторі, що є ключовим у сучасних умовах.

ПЛАН ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Форма проведення заходу: відкрита виховна година Група: 1-ТЕ

Тема заходу: Інформаційна гігієна і медіаграмотність

Мета заходу: - пізнавальна: поглибити знання студентів у сфері медіа, ознайомити їх із найрозповсюдженішими видами масмедіа, надати базові інструменти перевірки інформації та критичного мислення. Розвивати, аналізувати види і тексти медіа, засоби комунікації, критично сприймати медіатексти, володіти методами і прийомами психологічного захисту від непотрібної інформації, безпечної поведінки в медійному просторі, навичками організації особистісного медійного простору (в тому числі й творчими); розвивати мотивацію щодо формування індивідуальної медіаграмотності.

- виховна: виховувати відповідальність за свої дії, виховання критичного ставлення до інформації

- розвиваюча: критичне мислення, правила поведінки у медіапросторі, навчити правильно перевіряти інформацію

Методичне та матеріальне забезпечення: методичні матеріали, розумова карта «Види медіа», Mintemeter опитування : «На яке заняття ви найбільше витрачаєте час? », «Якими сайтами ви найбільше користуєтесь при пошуку інформації?» відеоролики: « Медіаграмотність, що це і навіщо?», «Чому медіаграмотність важлива? ».

Література: 1 Вплив смартфонів на рівень щастя, інтелекту та нове покоління «iGen» <https://www.radiosvoboda.org/a/28705680.html>

2. Три головні правила медіаграмотної людини <https://vseosvita.ua/news/try-holovni-pravy-la-mediahramotnoi-liudyny-5928.html>

Із давніх-давен найдорогоціннішим скарбом людини був розум. У всі часи були люди, яких природа наділяла надзвичайними розумовими здібностями. Вони ставали мудрецами і передавали свої знання іншим різними засобами. Так уперше виникла інформація.

Сучасне суспільство характеризується збільшенням ролі інформації і знань у житті суспільства і сьогодні ми живемо у світі, який залежить від технологій. Ніхто вже не може працювати і жити, як раніше. Тож без уміння оцінювати інформацію, яка надходить до нас, можна дуже швидко опинитися під її завалом, бо інформації дійсно багато і велику частину інформації ми отримуємо від медіа.

Доба, в яку ми живемо, називається інформаційною, а працювати з інформацією ще донедавна ніде спеціально не навчали.

Звідси випливає причина актуальності медіаосвіти, яка полягає в тому,

що інформаційна революція зробила наше сприйняття світу значною мірою залежним від того, як його подають медіа.

Щодня ви, ваші рідні, близькі, друзі слухають радіо, читають газети, журнали, дивляться телевізор, багато часу проводять у мережі Інтернет.

Інформація – це знання, яке здобуває споживач (суб'єкт) внаслідок сприйняття та опрацювання певних відомостей. Інформація існує у вигляді документів, креслень, малюнків, текстів, звукових чи світлових сигналів тощо. Тобто, носієм інформації може бути будь-який матеріальний об'єкт. Будь-яка інформація передається за допомогою повідомлень. Інформацією прагнуть володіти всі, тому медіа (мас-медіа), до яких належать канали та інструменти для використання, зберігання, передавання, інформації або даних, стали важливою частиною існування людства.

Сьогодні досить часто можна помітити, як, замість спілкування, молоді люди проводять час разом кожен у своєму телефоні. Зазвичай, користувачі смартфонів починають свій день із, наприклад, перегляду соціальних мереж або стрічки новин та закінчують його так само. «Розумні гаджети» стали невід'ємною частиною нашого життя: люди використовують їх не лише для дзвінків або повідомлень, але й для перевірки погоди, здійснення онлайн-покупок, пошуку роботи тощо. Та науковці стверджують, що, поза нашою увагою, залежність від смартфонів радикально змінює наші життя, і це не завжди має позитивні наслідки.

Вчені попереджають: надмірне використання смартфонів може призвести до розвитку депресії, тривоги та стресових станів. Більш того, часте використання телефону, а особливо—у другій половині дня, погано впливає на якість сну, викликає фізичний дискомфорт, головний біль та знижує гостроту зору. 90% користувачів хоча би раз відчували так званий фантомний вібраційний синдром – коли здається, ніби дзвонить або вібрує мобільний телефон.

Та всі ці прояви – це лише незначна частина більшої проблеми.

Вплив на інтелект

Останні дослідження доводять, що використання розумних гаджетів негативно впливає на інтелектуальний рівень людини. Уважність може знижуватися навіть тоді, коли смартфонами де-факто не користуються: навіть того, що гаджет просто є поруч, достатньо, щоб несвідомо відволікати увагу.

Вся справа у тому, пояснюють вчені, що смартфони стали невід'ємним «вікном у світ», а тому наш мозок автоматично приділяє їм увагу: «сигнал із телефону (свого, не чужого) активує ту ж саму недобровільну систему уваги, яка відповідає за сприйняття звуку свого імені».

Часте покладання на «кишеньковий інтернет» у пошуках відповідей на

запитання також значно знижує спроможність мозку запам'ятовувати інформацію.

Професор кафедри комунікації в Університеті штату Аризона Метью Лап'єр вважає, що «смартфони принципово відрізняються від попередніх технологій, саме тому їхній ефект є набагато потужнішим».

Покоління «iGen»

Окремим приводом для занепокоєння стало підростання нового так званого покоління «iGen», яке народилося у період між 1995 та 2012 роками та стало першим, яке не уявляє, як виглядав світ без інтернету та смартфонів. Дослідження американського психолога Джин Твендж звертає увагу на те, що сучасні підлітки, які надмірно використовують мобільні пристрої, стали психологічно набагато більш уразливими, ніж їхні попередники. Автор зазначає, що показники депресії серед дітей стали значно вищими, починаючи з 2011 року. Діти також почали більше часу проводити вдома, ніж із друзями, адже тепер для спілкування не обов'язково залишати домівки. Водночас психолог зазначає, що спілкування підлітків із родичами від цього не збільшилось.

Вчені заспокоюють: про негативний вплив смартфонів на фізичний та психічний стан людини необхідно знати, але це не зобов'язує відмовлятися від сучасних технологій. Важливо проводити більше часу подалі від гаджету, бажано на свіжому повітрі. Для покращення якості сну корисним також буде ставити смартфон подалі від ліжка, а як будильник використовувати класичний годинник. Під час навчання телефон необхідно не просто поставити на режим без звуку, але й відкласти його якомога далі.

Сьогодні існує безліч сучасних додатків для телефонів, націлених на покращення здоров'я людини – від програм, що стежать за вагою, до повноцінних йога-уроків. Є додатки, які відстежують частоту та ступінь головного болю, нагадують про необхідність вживати більше води та аналізують якість сну. Більш того, сьогодні навіть є багато програм, які дозволяють контролювати залежність від смартфонів для покращення самопочуття.

Тому, лише ми самі обираємо, як використовувати «розумні телефони» та який вплив вони матимуть на наше життя

Сміттєвий контент стукає у наші двері, не питаючи дозволу. На нас ринуть навали фейків, пропаганди, маніпуляцій, популізму, чорного і білого піару, прихованої політичної реклами, брехні заради кліків, грантів чи просто брехні з любові до брехні.

Соціальні мережі змінили наше реальне життя. Останні кілька років інформація про світ навколо приходить до нас з інтернету, тобто ми вже давно не читаємо газет, не дивимося телевізор. У сучасному світі найкращий друг

людини – соціальна мережа. Це невід’ємна частина нашого життя.

Але проблема в тому, що не кожен вміє правильно цим користуватися.

Раніше ми отримували відфільтрований, відредагований, структурований контент із медіа. Він був різний, але ми знали, хто за це відповідає. Якщо якесь медіа остаточно нам набридало, ми припиняли купувати видання, дивитися телеканал чи заходити на сайт.

Тепер сміттєвий контент стукає у наші двері, не питаючи дозволу.

Стрічки соцмереж виглядають, як філіал божевільня, навіть у найпритомніших із нас.

Що ж таке медіа і що належить до медіа?

Мас-медіа, медіа — засоби одночасної передачі інформації групі людей, тобто канали масової інформації (радіо, телебачення, преса, кіно, фотографія, відео, мультимедійні комп’ютерні системи, інтернет тощо).

Найбільш доступні канали для поширення неправдивої інформації — інтернет-платформи (Reddit, 4chan тощо), соцмережі (Facebook, Twitter та інші) та месенджери (Whatsapp, Facebook Messenger). Непереверену інформацію, поширену через ці канали, можуть підхопити як «класичні» ЗМІ, так і інші сайти.

Запитання до учнів. Для чого, на вашу думку, знадобилося вигадувати заголовок, який не дає чіткого розуміння про подію й фактично вводить читача в оману? (Відповіді можуть бути такі: 1) помилково; 2) для того, щоб обдурити аудиторію, 3) важко відповісти тощо)

Ми повинні розуміти, що заголовок – це дуже важливий елемент статті.

Справа в тому, що значна кількість людей не читає всіх статей у газеті, на сайті, переглядаючи тільки заголовки. Саме цю особливість читання використовує пропаганда. Ця маніпуляція також спрацьовує в інтернеті. Мільйони людей щодня відвідують пошукові системи або перевіряють свою пошту. Зазвичай на сторінці вони також бачать тільки заголовки новин про найважливіші події дня. Велика ймовірність, що такий користувач побачить тільки заголовок і ніколи не довідається, що ж відбулося насправді

До вашої уваги вправа «Робота із заголовками»

Заголовки: Вам потрібно визначити правдива чи ні. Обґрунтуйте свою відповідь.

- У Києві перекритий рух транспорту по вулиці Хрещатик (не фейк, тому що так трапляється на вихідні й свята; це можна перевірити за допомогою вебкамер, які є на Хрещатику, або на сайті Київради, або на сервісі «Яндекс.Пробки»).
- Британські ЗМІ одержали ексклюзивне фото організатора теракту в Бангкоку (не фейк; далі ми розповімо, як можна перевіряти фотографії).

- Стипендії будуть одержувати тільки малозабезпечені студенти (не фейк; це можна перевірити на сайті Міносвіти).
- З наступного місяця доступ до фейсбуку буде коштувати \$3 на місяць (фейк, який надрукував сайт гумористичних новин; це можна перевірити на самому сайті «Фейсбуку», де написано, що сервіс повністю безкоштовний і так буде завжди).

Коли читаєте газету або переглядаєте сайт, не покладайтесь тільки на заголовки. Часто вони не дають чіткого розуміння фактів, а іноді використовуються пропагандою для різних маніпуляцій.

Перегляд відео

Вправа «Вірю - не вірю»

Учасникам потрібно зрозуміти, що в процесі виявлення фейків необхідно використовувати всі види пошуку інформації:

- перевірку в енциклопедіях і словниках (зіставлення дат подій і явищ);
- пошук по тексту в пошукових системах, в соціальних мережах: велика кількість схожих оголошень має навести на думку про фейк;
- пошук по фото, скриншоту відеоролика;
- пошук за ключовими словами (назви, прізвища, телефони - можливо, цей фейк вже обговорювалося в мережі).

Важливо обговорити питання безпеки (наприклад, чому не можна дзвонити за вказаними в пості номерами телефону, чому не потрібно ділитися такими повідомленнями).

Як вижити з цією проблемою та залишитись при здоровому глузді? Дотримуйтесь заповідей медіаграмотної людини:

Правило 1. НЕ ВІР КАРТИНКАМ

Фотошоп має величезні можливості. Навіть школяр за 5 хвилин домалює свастику на український танк. І ось уже тисячі репостів кричать нам, що українські добровольці – нацисти та антисеміти.

А як гарно виглядають сім веселок у Коломиї! Рука так і тягнеться натиснути лайк і репостнути. Особливо, коли автор ще й підписав, що то диво Боже. Наше почуття законної гордості та незнання законів фізики вимагає розповсюдити це. І взагалі не важливо, що це фото з Пенсильванії, яке науковці спростували ще два роки тому.

А хіба ми полишимо напризволяще нещасну яснооку дівчинку, яка потребує допомоги? Хто ми – люди або черстві монстри? Звичайно, ми поділимося публікацією з номером картки для допомоги. Навіть якщо дівчинка – цілком

здорова фотомодель, світлина взята з фотобанку, а гроші збирають шахраї. Нехай гугл стане твоїм другом. Перевір картинки через Google Images. Щоб відсіяти зайве, обмеж пошук періодом часу, коли відбувалася вказана подія.

Правило 2. НЕ VIP ВІДЕО

Є простий шлях підробити відео – не треба нічого різати. Лише взяти добре забуте старе відео, перезалити його в інтернет – і навчання на Кавказі 2012 року перетворюються на Світлодарську дугу 2019-го.

Тут, аби запідозрити фейк, досить придивитися до ландшафту і прислухатися до мови. Але не завжди відеофейки бувають такими очевидними

Правило 3. НЕ VIP МАЛОВІДОМИМ ІНОЗЕМНИМ МЕДІА

Посилання на іноземні видання звучить, як магія, додає солідності та відкриває для фейків усі двері. Ми звикли довіряти розумним людям із Заходу. Але спочатку варто розібратися, що це за медіа, чи воно справді публікувало цю новину та на скільки вона є правдивою.

Також не завадить з'ясувати, хто автор новини, що ще він писав, і чи це не блог видання. У блогах видань часто з'являються випадкові люди, за що керівництво видання не відповідає.

Топове світове медіа нібито повідомило про табори для сирійських біженців в Україні. Звідти, мовляв, вони ринуть у Європу. Насправді, про це написав блогер Іван Коваль – і це було єдине його повідомлення. Він підсилив його фейковим скріншотом новини з посиланням на справді існуючого українського експерта. Однак ані такої цитати, ані такої новини насправді ніколи не існувало. «Учітесь, читайте» та пам'ятайте, що досконалість не має меж

У світі постправди та жорстких реалій українського інформаційного простору медіаграмотність є необхідним інструментом для кожного, починаючи з пелюшок і аж до старості. Критичне ставлення до інформації вимагає зусиль і постійної роботи над собою. Тому ми відібрали кращі українські проекти з медіаграмотності для самоосвіти та навчання, що допоможуть покращити навички критичного мислення та перевірки й аналізу інформації:

☐ Онлайн-курс «Новинна грамотність». Просвітницький проєкт спрямований на поширення медіаграмотності серед населення в умовах воєнного конфлікту та

розрахований на широке коло користувачів: від студентів і викладачів профільних факультетів до всіх, кому цікава тема медіа.

☐ Гра «Медіаграмотна місія» від IREX. Проєкт дає можливість дорослим перевірити свої знання та навички з медіаграмотності та критичного мислення, а також покращити їх в ігровій формі.

□ Навчальна гра «Медіазнайко», адаптована Академією української преси. Гра розрахована на дітей шкільного віку та дає можливість в цікавій ігровій формі дізнатися якомога більше про інформаційне (медійне) поле та стати медіазнайком.

□ Видання «Як розпізнати фейк?» від Міністерства інформаційної політики України, розроблене та реалізоване спільно з проєкт ЄС «Association4U». Брошура містить базові правила особистої інформаційної гігієни, що дозволять пересічному громадянину убезпечити себе від фейків і дезінформації.

□ Видання «Довіряй, але перевіряй. Медіаграмотність в українському суспільстві» від клубу ілюстраторів Pictoric. Ця книжка є результатом проєкт, першим етапом якого була виставка плакатів художників на бульварі Вацлава Гавела за підтримки Міністерства інформаційної політики.

Що сьогодні нового ви дізналися? Чи була для вас корисна інформація?

Вправа «Створи новину за картинкою»

Підведення підсумків. Сучасне суспільство живе в умовах глобального зростання обсягів виробництва й споживання інформації, що потребує глибокого осмислення. Тож пізнавайте, осмислюйте, робіть висновки та приймайте рішення на шляху до успіху. Ловіть свою хвилю життя! До побачення. На все добре.

Файли-куки (з англійської «cookie» перекладається як «печиво») - це невеликі текстові файли, в яких зберігається інформація про наші дії на певних ресурсах. Основні функції

Файли куки корисні і для самого веб-ресурсу, і для користувача, і можуть виконувати такі функції:

□ Збір даних щодо переваг власника пристрою. Cookie дозволяють запропонувати

йому тільки ту рекламу або сторінки ресурсу, які будуть затребувані.

□ Збереження налаштувань і даних для входу на сайт. Це позбавляє нас від необхідності кожного разу заново вводити цю інформацію.

□ Прискорення серфінгу по сторінках веб-ресурсу.

□ Збір даних щодо затребуваності запропонованого продукту - рекламного або інформаційного.

Механізм дії cookie дуже простий. Будь-яка наша дія на сайті фіксується і перенаправляється браузеру у вигляді куки, завдяки чому ресурс нас ідентифікує.

Після того, як ми залишаємо сторінку, файли відправляються назад.

Яку інформацію передають файли cookie

Веб-ресурси з допомогою cookies збирають ті дані, які допоможуть їм краще просувати свої

продукти. Це можуть бути:

- ☐ Технічні параметри, які вибирає користувач - масштаб, шрифт, валюта, мова.
- ☐ Товарні переваги - дані про переглянуту рекламу або куплену продукцію.
- ☐ Особисті дані, місце розташування та IP пристрою для ідентифікації

користувача.

- ☐ Лайки і коментарі.
- ☐ Тип ОС.

Всі ці файли аналізуються і роблять пошук інформації більш комфортним. Тому, якщо

цей сайт використовує cookies, це не означає, що він намагається вивідати особисті дані

та нашкодити вам.